

Rendalen kommune

Kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv 2018-2022

– åpenhet, raushet og engasjement

Skiaktivitet på Elvål – Rendalen idrettslag, skigruppa.

Foto: Olav Jensveen

Vedtatt i kommunestyret 19.04.2018, sak 14/18

Innhold

1	BAKGRUNN	4
1.1	Innledning	4
1.2	Planprosess	4
1.3	Klargjøring av begreper	6
1.3.1	Idrett	6
1.3.2	Fysisk aktivitet	6
1.3.3	Friluftsliv.....	6
1.3.4	Idrettsanlegg	6
1.4	Overordnede planer og føringer	7
1.4.1	Føringer fra Staten.....	7
1.4.2	Føringer fra Fylkeskommunen	7
1.4.3	Universell utforming	8
1.4.4	Kommunale planer	8
1.5	Visjon, verdier og hovedmål for Rendalen kommune	9
1.5.1	Visjon	9
1.5.2	Verdier.....	9
1.5.3	Hovedmål	9
1.6	Utviklingstrekk – Befolkning	10
1.6.1	Endringer – befolkning.....	10
1.6.2	Beskrivelse av nåsituasjon – befolkning	10
1.6.3	Forventet utvikling – befolkning.....	11
2	FOLKEHELSE.....	12
2.1	Samfunnskostnader ved fysisk inaktivitet	12
2.2	Folkehelsetilbud i Rendalen – strategier og mål	13
3	RESULTATVURDERING FORRIGE PLAN – STATUSOVERSIKT	14
4	BESKRIVELSE AV NÅSITUASJON.....	16
4.1	Idrettsanlegg	16
4.1.1	Lysløyper og langrennsanlegg.....	16
4.1.2	Hoppanlegg – ski.....	17
4.1.3	Alpinanlegg	17
4.1.4	Friidrettsanlegg.....	17
4.1.5	Fotball.....	17
4.1.6	Håndball	17
4.1.7	Volleyball	18
4.2	Skytteranlegg	18
4.2.1	Skytebaner utendørs	18
4.2.2	Skytebaner innendørs	18
4.3	Hus/bygninger/haller	18
4.3.1	Flerbrukshall idrett og kultur – Åkrestua	18
4.3.2	Ishall – Åkrestrømmen	19
4.3.3	Skytterhus.....	19
4.3.4	Bygg med idrettsfunksjoner	19
4.3.5	Svømmeanlegg	19
4.3.6	Andre bygninger i tilknytning til idrett/trim.....	20
4.3.7	Andre bygninger i tilknytning til friluftsliv	20
4.4	Anlegg for motorsport	21
4.4.1	Snøscootertraseer.....	21
4.5	Områder for friluftsliv	21
4.5.1	Kartlegging og verdisetting av friluftslivsområder	21
4.5.2	Stier	22
4.5.3	Oppkjørte skiløyper	24

4.5.4	Hundekjørerløyper.....	25
4.5.5	Alpinanlegg i friluftslivsammenheng.....	26
4.5.6	Skøytebaner.....	26
4.5.7	Badeplasser.....	27
4.5.8	Båtplasser	27
4.5.9	Områder for padling	27
4.5.10	Fiskeplasser	28
4.5.11	Fiskeplasser med tilrettelegging	29
4.5.12	Sykkelruter	29
4.5.13	Stolpejakt og geocaching.....	30
4.5.14	Rideveier/Anlegg for sprangridning.....	30
4.5.15	Agilitybane/ Hundedressur	30
4.5.16	Naturstier.....	31
4.5.17	Orienteringskart.....	31
4.6	Nærmiljøanlegg	31
4.6.1	Berger skole.....	31
4.6.2	Fagertun skole	31
4.6.3	Midtskogen turstinett – gangbru.....	32
4.6.4	Rendalen aktivitetsanlegg.....	32
4.6.5	Otnesbanen	32
4.6.6	Hanestad balløkke – Kivatun.....	32
4.6.7	Unsetbrenna balløkke	32
5	KART	33
5.1	Snøscootertrase Otnes – Fiskvikrokkdalen.....	33
5.2	Snøscootertrase Åkrestrømmen – Veksen.....	34
5.3	Snøscootertrase Otnes – Kivsjøen.....	35
5.4	Hundekjørerløype 1: Femundløpet.....	35
5.5	Kartlagte friluftsområder i Rendalen.....	36
5.6	Verdisatte friluftsområder i Rendalen	37
5.7	Kart over stier – merkede, umerkede og sykkelløyper	38
5.8	Kart over oppkjørte skiløyper.....	39
5.9	Hundekjørerløype 2: Flendalen – Villdalen – Osdalen.....	40
6	VURDERING AV AKTIVITET OG BEHOV	41
7	HANDLINGSPLAN 2018-2022.....	42
7.1	Prioriterte Tiltak og planlagt gjennomføring	42
7.1.1	Ordinære anlegg	42
7.1.2	Nærmiljøanlegg.....	43
8	LANGSIKTIG DEL 2018-2030.....	43
8.1	Uprioriterte tiltak – områder for friluftsliv	43

1 BAKGRUNN

1.1 INNLEDNING

En kommunal plan for idrett og fysisk aktivitet er et politisk dokument, og er ment å være et styringsredskap for å nå kommunens mål på feltet. Planen skal initieres og vedtas av kommunestyret. Departementet stiller krav om at det i planen tas med en vurdering av mål og resultat av forrige plan. Dette medfører at det må legges vekt på arbeidet med å utforme mål og detaljerte planer for å nå disse. I tillegg til en årlig rullering av planverket setter Kulturdepartementet krav om at det skal skje en hovedrullering, heretter kalt revidering, med sluttbehandling i kommunestyret hvert fjerde år. Vesentlige endringer av planen skal behandles på samme måte som ved revidering av planen.

For å kunne søke om tildeling fra de statlige spillemidlene krever Kulturdepartementet at anlegget er del av en vedtatt kommunal plan som omhandler idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv. (Anlegg for friluftsliv i fjellet er unntatt).

Rendalen kommune reviderer med dette ***Kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv 2018-2022***, som bygger på «Kommunedelplan for idrettsanlegg, friluftsliv og lokale kulturbygg 2004-2007» vedtatt i Rendalen kommunestyre den 28. oktober 2004 i PS (politisk sak) 93/04. En del har skjedd siden gjeldende plan ble vedtatt i 2004, bl.a. så finner Rendalen kommune det nå mest hensiktsmessig å ta ut delen om planverk for lokale kulturbygg i denne revideringen, og eventuelt behandle dette i annet planverk. Tilskudd til kulturarenaer gjennom de statlige spillemidlene er nå også skilt ut som en egen søknadsprosess utenom spillemidler til idrett og fysisk aktivitet. Med dette så blir planverket til Rendalen kommune også mer på linje med planverk i andre kommuner og i Hedmark fylkeskommune.

1.2 PLANPROSESS

Siden «Kommunedelplan for idrettsanlegg, friluftsliv og lokale kulturbygg 2004-2007» ble vedtatt i Rendalen kommunestyre den 28. oktober 2004 er det blitt igangsatt revideringsforsøk i 2007/08, uten at dette endte opp i noe vedtak. Kulturdepartementet presiserte tydelig gjennom Hedmark fylkeskommune at de krever et politisk vedtatt styringsdokument som prioriterer målsettingene kommunen har innen idrett (herunder idrettsanlegg), fysisk aktivitet og friluftsliv. Dette førte til at Rendalen kommune nedsatte ei arbeidsgruppe før sommerferien 2017 som satte struktur for planen. Nytt møte ble holdt etter sommerferien med skissering for en framdriftsplan som bl.a. inneholdt møte med aktuelle aktører for medvirkning i planprosessen.

Arbeidsgruppa har bestått av Per Ivar Strømsmoen (leder), Øyvind Fredriksson, Erin Sandberg og Ola Løken, mens styringsgruppa har bestått av Anne Lise Trøen (leder), Mari Holien, Halgrim Breie og Per Ivar Strømsmoen. Rendalen formannskap er kommunens planutvalg.

Revidering av planen startet med en invitasjon per brev til alle anleggseiere, eiere av kulturbygg og andre som kunne tenkes å ha interesse av å medvirke, til et informasjonsmøte den 7. september 2017 i møterom Sølén i Rendalen kommunehus. Virksomhetsleder Kultur og service ledet møtet sammen med arealplanlegger på Plan-, næring og drift. De representerte på møtet var:

- Rendalen idrettslag
- Friidrettsklubben Ren-Eng
- Renåfjellet AS
- Øvre Rendal velforening (Renheim)

Her ble det orientert om de nyeste bestemmelsene vedrørende søknad på statlige spillemidler og om videre behov for innspill til planprosessen. Behov og planer for nye anlegg eller rehabiliteringer ble tatt opp, og to av de fremmøtte (RIL og Ren-Eng) har spillemiddelsøknader inne, mens de tredje (Øvre Rendal vel) vurderte å søke for 2018. Renåfjellet AS er i seg selv ikke berettiget spillemidler, men tenker på klargjøring av ei høytliggende skiløype for tidligsesongen og om et samarbeid med f.eks. idrettslaget kan utløse spillemidler.

Styringsgruppa besluttet i møte i desember 2017 at lokale kulturbygg skulle tas ut av denne planen. Revideringen har derfor gått på idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv.

I løpet av høsten 2017 er det ikke kommet tilbakemeldinger som etterspurt i møte den 7. september, så Rendalen kommune gikk mer aktivt til verks overfor aktørene planen gjelder for i januar 2018 med direkte kontakt, dialog og individuelle møte for å sikre brukermedvirkning opp imot et planutkast før høring. Planutkastet med handlingsplaner ble behandlet i Rendalen formannskap den 19. januar 2018 og lagt ut til offentlig ettersyn og høring i seks uker. Frist for innspill var 9. mars 2018. Ytterligere brukermedvirkning ble gjennomført i høringstiden med et åpent møte den 6. mars. Virksomhetsleder Kultur og service ledet møtet sammen med utmarkskonsulent på Plan-, næring og drift. De representerte på dette møtet var:

- Rendalen idrettslag
- Friidrettsklubben Ren-Eng
- Statskog SF
- Rendalen pensjonistforening
- Pilegrimsnettverket for Østerdalsledene
- Rådet for eldre og funksjonshemmede
- Rendalen næringsforening

Oppsummert ga møtet tilbakemelding på at de støttet planens prioriteringer på nærmiljøanlegg og vedlikeholde de større anleggene man har som det er aktivitet i. Fysisk aktivitet i form av uorganisert egenaktivitet ble påpekt, gjerne gjennom tilrettelegging av stier i nærmiljøet der folk bor, anlegge «Tuftepark» og evt. opprettelse av en utstyrsbank der folk kan låne friluftsutstyr for uttesting av aktiviteter. Folkehelseperspektivet er veldig viktig i en slik plan, og de eldre som gruppe er lite nevnt i planen, kom som tilbakemelding på møtet.

Etter høringsfristen utløp den 9. mars 2018 var det kommet inn skriftlige uttalelser fra følgende parter:

- Rendalen næringsforening
- Hedmark fylkeskommune
- Rendalen idrettslag
- Statskog SF
- Rendalen pensjonistforening
- Pilegrimsnettverket for Østerdalsledene
- Fylkesmannen i Hedmark

Tilbakemeldingene er tatt inn i ulik grad og har medført justering av planutkastet. Justeringene er beskrevet nærmere i saksbehandling til Rendalen formannskap den 4. april 2018.

Hedmark fylkeskommune har krevd at en politisk vedtatt plan i kommunen skal ligge til grunn for at søknader om spillemidler skal kunne godkjennes. Frist for spillemiddelsøknader var 15. januar, og Rendalen kommune søkte om forlenget frist for å ferdigstille planen. Søknaden er innvilget med frist til 1. mai 2018 for å få *Kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv 2018-2022* ferdig politisk behandlet.

Veileder - Kommunal planlegging for idrett og fysisk aktivitet (V-0798), utgave 2014 med revidering høsten 2015 er brukt som et verktøy i planarbeidet.

1.3 KLARGJØRING AV BEGREPER

1.3.1 Idrett

Med idrett forstås aktivitet i form av konkurranse, eller trening i den organiserte idretten.

1.3.2 Fysisk aktivitet

Med fysisk aktivitet forstås egenorganiserte trenings- og mosjonsaktiviteter, herunder friluftsliv og lekpregede aktiviteter.

1.3.3 Friluftsliv

Klima- og miljødepartementet definerer friluftsliv som opphold og fysisk aktivitet i friluft, i fritiden, med sikte på miljøforandring og naturopplevelser. Kulturdepartementet har valgt å la friluftsliv inngå i begrepet fysisk aktivitet.

1.3.4 Idrettsanlegg

Kulturdepartementet opererer med følgende klassifisering i henhold til spillemiddelfordelingen;

Nærmiljøanlegg. Med nærmiljøanlegg menes anlegg eller område for egenorganisert fysisk aktivitet, hovedsakelig beliggende i tilknytning til bo- og/eller oppholdsområder. Med nærmiljøanlegg menes kun utendørsanlegg. Anleggene eller områdene skal være fritt allment tilgjengelige for egenorganisert fysisk aktivitet, primært for barn og ungdom, men også for lokalbefolkningen forøvrig. Nærmiljøanlegg kan lokaliseres i tilknytning til et skoleanlegg eller idrettsanlegg.

Ordinære anlegg er de tilskuddsberettigede anlegg som fremgår av Kulturdepartementets publikasjon V-0732 Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet. De ordinære tilskuddsberettigede anleggstypene er i hovedsak nært knyttet til konkurranse- og treningsvirksomhet for den organiserte idretten. De tekniske krav til mål og utforming av anleggene tar utgangspunkt i konkurransereglene til det enkelte særforbund.

Nasjonalanlegg er idrettsanlegg som tilfredsstiller tekniske og funksjonelle standardkrav for avvikling av relevante internasjonale mesterskap og konkurranser. Ordningen er meget begrenset, og det er Kulturdepartementet som etter uttalelse fra Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF) gir et anlegg denne statusen.

1.4 OVERORDNEDE PLANER OG FØRINGER

Planen tar utgangspunkt i statlige forventninger om hvilke oppgaver og interesser som skal prioriteres. Dette tydeliggjøres gjennom «Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging» som ble vedtatt i 2011, og skal bidra til at kommuner og fylkeskommuner planlegger ut fra noen overordnede felles målsettinger.

1.4.1 Føringer fra Staten

Den statlige politikken for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv er i hovedsak fordelt på tre departementer: Kulturdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Miljøverndepartementet. Viktige satsingsområder for den statlige idrettspolitikken de kommende år er blant annet økt satsing på anlegg for idrett og egenorganisert fysisk aktivitet, herunder friluftsliv. En ønsker å bedre rammebetingelsene for den organiserte idretten, økt innsats mot ungdomsidretten og målrettet satsing for å nå inaktive. Viktige føringer finnes her:

- St.meld. nr. 26 (2011-2012) Idrettsmeldingen - Den norske idrettsmodellen
- St.meld. nr. 18 (2015-2016) Friluftsliv – natur som kilde til helse og livskvalitet
- Statlig idrettspolitikk inn i en ny tid (Fjortoftutvalget 2016)
- Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet V-0732 Bokmål. Kulturdepartementet, 2017
- Regjeringens handlingsplan for universell utforming 2015-2019
- Rundskriv: Orientering om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet 2017. V-0994.
- Nasjonal strategi for et aktivt friluftsliv – en satsing på friluftsliv i hverdagen (2014-2020)
- St. meld. nr. 39 (2000-2001) Friluftsliv – Ein veg til høgare livskvalitet
- Føresegner om tilskot til løypetiltak i fjellet og overnattingshytter V-0991 Nynorsk. Kulturdepartementet, 2017
- St.meld. nr. 19 (2014-2015) Folkehelsemeldingen – Mestring og muligheter
- St. meld. nr. 47 (2008-2009) Samhandlingsreformen – Rett behandling til rett sted til rett tid

1.4.2 Føringer fra Fylkeskommunen

Hedmark fylkeskommune vedtok i Fylkestinget (4. mars 2014):

«Plan for fysisk aktivitet i Hedmark 2014-2017» som har følgende visjon: *Arbeide for glede, mestring, kompetanse og attraktivitet innen fysisk aktivitet.*

Hovedstrategier i den fylkeskommunale planen:

- Vokte allemannsretten og bidra til gode muligheter for fysisk aktivitet.
- Utvikle skolen som arena for mestring og livslang bevegelsesglede for alle.
- Utvikle ungt lederskap og invitere ungdom til å ta ansvar for eget idretts- og aktivitetsmiljø.
- Videreutvikle samarbeidet med idretten, prioritere breddeidretten og stimulere til gjennomføring av mesterskap og store arrangement.
- Videreutvikle samarbeid med frivillige organisasjoner, og satse på friluftsliv i nærmiljøet i det daglige.
- Fortsette satsing på nærmiljø- og skoleanlegg. Initiere satsing på anlegg for friluftsliv. Oppfordre til kommunalt samarbeid om anlegg, og sørge for at store anlegg er nøye behovsvurdert.

1.4.3 Universell utforming

Universell utforming (UU) er utforming av samfunnet på en slik måte at det kan brukes av alle mennesker, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpassing og en spesiell utforming. Dette gjelder selvsagt også innen tilrettelegging for fysisk aktivitet.

Tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne og universell utforming er innarbeidet i tildelingskriteriene for spillemidlene. Hensyn til universell utforming er også inkludert i forvaltning av statlig sikrede friluftsområder og i tilskuddsordninger til friluftslivsformål.

Regjeringens handlingsprogram legger opp til at alle kommuner skal ha et universelt utformet friluftslivsområde innen 2025. Å legge til rette for friluftsliv for mange brukergrupper er viktig. Ofte får områder som blir sikret, bedret adkomst. Dette gir tilgang til områdene for mange brukergrupper. I friluftslivsområder som blir statlig sikret blir det i mange tilfeller gjennomført ekstra tiltak for å bedre tilgjengeligheten for personer med funksjonsnedsettelse.

Rendalen kommune vil innarbeide hensyn til universell utforming også på tiltak som ikke medfinansieres av spillemidler. Viser til Sti- og løypeplan 2015-2027, handlingsdel: *Det skal settes i gang et prosjekt for å etablere flere grendenære stier, fortrinnsvis universelt utformet. Kommunen søker fylkeskommunen og Gjensidigstiftelsen om midler og bevilger noe midler til å kjøpe inn materialer.*

1.4.4 Kommunale planer

Øvrige plandokumenter i Rendalen kommune som gir føringer i større eller mindre grad for Kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv 2018-2022:

Rendalen kommunes planstrategi 2017-2020

Planstrategien gir en overordnet beskrivelse av utfordringer i lokalsamfunnet, samt hvilke planbehov disse utfordringene utløser.

Kommuneplan er kommunens øverste styringsverktøy, og består av en arealdel og en samfunnsdel. Kommuneplanen kan ved behov detaljeres i form av kommunedelplaner, tema- og/eller reguleringsplaner. Kommuneplanens samfunnsdel og arealdel revideres i samsvar med vedtatt planstrategi.

Kommuneplanens samfunnsdel omhandler langsiktige utfordringer, mål og strategier basert på visjon og verdier. Planen omfatter både kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. I en uforutsigbar framtid, med globalisering og politisk styrte endringer, er det viktig å ha langsiktige målsettinger. Dette gjelder både for kommunen som organisasjon og hvordan vi utvikler vår kultur i lokalsamfunnet som helhet. Samfunnsdelen skal være overordnet grunnlag for de ulike virksomhetenes planer.

Kommuneplanens arealdel er en arealplan for hele kommunen. Mål og strategier fra samfunnsdelen skal legges til grunn for arealdelen. Arealdelen skal angi hovedtrekkene i arealdisponeringen og gi bestemmelser for hvilke nye tiltak som kan iverksettes og areal som kan tas i bruk. Den angir bruk og vern av arealer. Kommuneplanens arealdel omfatter planbeskrivelse, plankart og bestemmelser.

Rendalen kommunes helse og omsorgsplan 2016-2026

En plan for å sikre at kommunen oppfyller sine plikter etter helse- og omsorgstjenesteloven. Denne viser retning og prioriteringer innenfor helsesektoren.

Rendalen kommunes oppvekstplan 2017-2024

Planen viser kommunens prioritet av gode og trygge oppvekstmiljø og er styringsverktøy for alle som arbeider med barn og unge.

Rendalen kommunes kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer 2018-2028

Planen forventes politisk vedtatt i 2018 og vil bli et styringsverktøy for arbeid med kulturminner.

Rendalen kommunes sti- og løypeplan 2016-2027

Planen gir oversikt over eksisterende stier og løyper, føringer for skilting og merking og nyetableringer.

1.5 VISJON, VERDIER OG HOVEDMÅL FOR RENDALEN KOMMUNE

1.5.1 Visjon

Med røtter fra fortiden og vilje til vekst for framtiden

1.5.2 Verdier

Åpenhet, raushet og engasjement

1.5.3 Hovedmål

- Vi skal være en attraktiv kommune for bosetting og næringsliv.
- Vi skal ta vare på og videreutvikle natur- og kulturverdiene på en bærekraftig måte.
- Vi skal aktivt jobbe for å bedre og utvikle samhandlingskulturen i Rendalssamfunnet.
- Vi skal vise vilje til nytenking og bli bedre på å heie fram de som satser aktivt innen ulike næringer.

Fra «Kommunedelplan for idrettsanlegg, friluftsliv og lokale kulturbygg 2004-2007» vedtatt i 2004 står følgende målsetting; *Rendalen kommune skal i samarbeid med frivillige, lag og foreninger legge til rette for et mangfold av aktiviteter. Det er kommunens ønske å bidra til å opprettholde og videreutvikle et aktivt, inkluderende og engasjerende kulturliv, herunder anlegg for fysisk aktivitet, idrett, friluftsliv og andre kulturaktiviteter. Kulturlivet i Rendalen skal være en kilde til innsikt, utvikling og opplevelse, deltagelse og velferd.*

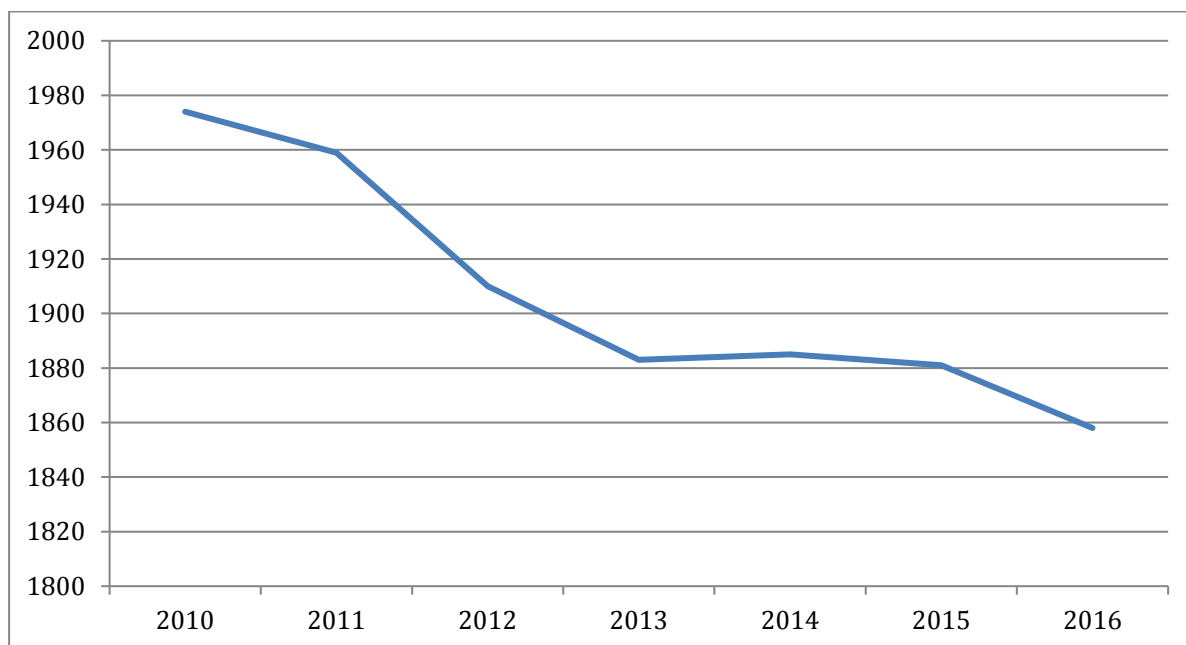
1.6 UTVIKLINGSTREKK – BEFOLKNING

1.6.1 Endringer – befolkning

Folketallet i Rendalen kommune har sunket betraktelig siden 1980-tallet. Fra 2010 til og med 2016 var befolkningsnedgangen på 116 innbyggere, og tar vi med helt fra årtusenskiftet så er det snakk om 376 innbyggere. I overgangen mellom 2009 til 2010 gikk befolkningstallet for første gang under 2000 innbyggere i Rendalen.

Av figuren nedenfor (Figur 1) kan man likevel spore en positiv utflating, sågar med en liten opptur, mellom 2. halvår 2013 og 2. halvår 2015. Dette viser at Rendalen kommune har klart å demme opp for den negative utviklingen i et spenn på to år, og målsettingen (jfr. kommuneplanens samfunnsdel) er å stabilisere folketallet og kanskje øke det noe.

Figur 1:

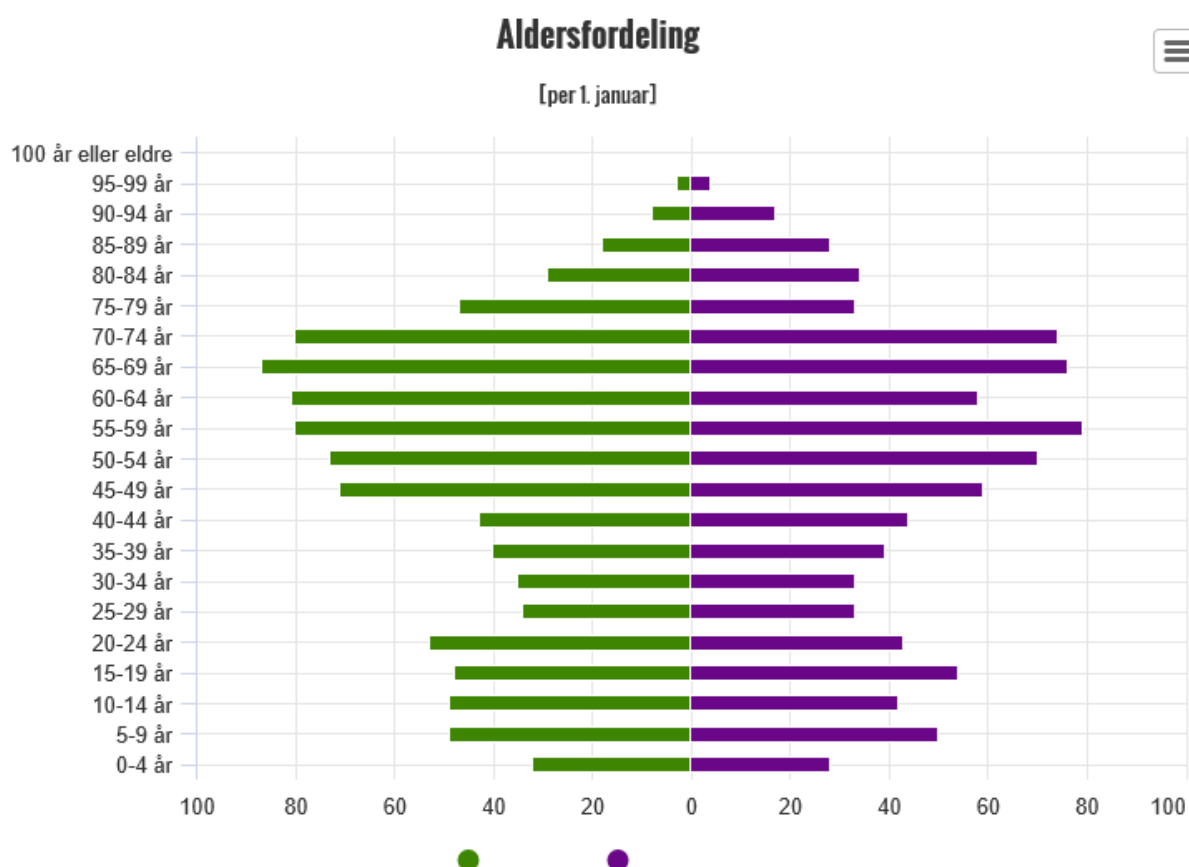
Figuren viser befolkningsendring i Rendalen kommune i perioden 2010-2016.

1.6.2 Beskrivelse av nåsituasjon – befolkning

Rendalen kommune er Sør-Norges største kommune. 3178 kvadratkilometer i utstrekning, men med et folketall på 1844 innbyggere (3. kvartal 2017). Befolkningssammensetningen har gjennom alle disse årene med nedgang i folketall også vært entydig i at andel eldre er økende i forhold til yngre.

Nedenstående figur (Figur 2) viser fordeling på aldersgrupper med 5 års intervall, også på kjønn (*menn=grønn, kvinner=fiolett*) på kommunens innbyggere i 2017;

Figur 2:

Kilde: Folkemengde, Statistisk sentralbyrå

Figuren viser eksempelvis at Rendalen har 35 menn i alderen 25-29 år, og 33 kvinner i samme aldersintervall. I aldersintervallet 65-69 år er det 87 menn og 76 kvinner. Grønt: menn, fiolett: kvinner.

Slik befolknings sammensetningen er i Rendalen per 2017 dekker tilbudene som gis innen idrett, fysisk aktivitet eller friluftsliv alle aldersgrupper. Tilbudene som finnes er en blanding av offentlige (kommunale), private og gjennom frivillige organisasjoner. Med tilbud menes også det som er tilrettelagt, men som krever høy grad av eget initiativ for deltakelse og utøvelse.

1.6.3 Forventet utvikling – befolkning

Figur 3:

Befolkning i 2030:

1 758 innbyggere [per 2030]

Befolkning i 2040:

1 666 innbyggere [per 2040]

Kilde: Folkemengde, Statistisk sentralbyrå

Folketallet i Norge har økt og vil øke i årene som kommer. Det er særlig de store byene og omlandet rundt som får den største økningen. Det foregår en sentralisering som også taper distriktene for innbyggere. Dette er trender det er vanskelig å gjøre noe med lokalt, men det er mulig. Det handler om både attraktive arbeidsplasser, stedlige kulturer, gode tjenestetilbud og etterspurte fritidsmuligheter. Mange småbarnsfamilier kunne tenkt seg å flytte ut av byene når den eldste ungen i familien nærmer seg skolealder. Derfor blir det viktig å bygge attraktivitet mot denne gruppen fordi de allerede er motivert for å flytte på seg.

Det som er positivt med statistikken i Figur 1 er at befolkningsnedgangen ble bremsset opp mellom 2013 og 2015, og at det til og med var en liten oppgang. Målet er å stabilisere folketallet og kanskje øke det noe. Kommunen som organisasjon har de siste årene tilpasset tjenestetilbudene til det reduserte folketallet, men en fortsatt negativ befolkningsutvikling vil gjøre det mer krevende å opprettholde nåværende tilbud til kommunens innbyggere – også når det gjelder idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv.

SSB sin middelstatistikk (Figur 3) spår en fortsatt nedgang mot 1750 i 2030. Vi har derfor en felles utfordring i Rendalen for å beholde folketallet på dagens nivå. Dette er også bakgrunnen for de valgte hovedmålene våre. Lykkes vi med å nå målene bør vi også være i posisjon til å kunne tiltrekke oss flere innbyggere.

2 FOLKEHELSE

Noe forskning mener at det skal mindre mengde fysisk aktivitet til enn tidligere antatt for å oppnå helsegevinster. Fysisk aktivitet i et folkehelseperspektiv handler derfor om å gi muligheter til hverdagsaktiviteter for alle. I tillegg kommer muligheter for organisert og egenorganisert aktivitet i fritida. Kommunen har gjennom sin planlegging et særlig ansvar for å sikre befolkningen muligheter for å drive fysisk aktivitet i hverdagen.

Barn og ungdom tilbringer stadig mer av sin oppvekst i offentlige institusjoner. Barnehage, skole og skolefritidsordning utgjør derfor i dag kanskje de viktigste arenaer for barns lek og fysiske utfoldelse. Norske undersøkelser viser at hovedgrunnen til at barn og ungdom (8-15 år) slutter å trene/konkurrere i idrettslaget, er at de synes aktiviteten er kjedelig, de mister interessen og synes ikke lenger det er morsomt. Denne gruppen ønsker mer tid til venner, skole og andre aktiviteter enn idrett og friluftsliv.

2.1 SAMFUNNSKOSTNADER VED FYSISK INAKTIVITET

Rapport nummer 2017/14, Vista Analyse AS, omtaler forskning på fysisk inaktivitet og kostnadene for samfunnet. Dette er gjort på oppdrag fra Norsk Friluftsliv. Rapporten omtaler et urovekkende lavt aktivitetsnivå i befolkningen. Ulike målinger viser litt ulikt, blant annet fordi det er dokumentert at folk sier de trener og beveger seg mer enn det de faktisk gjør. Ca. 15 prosent er svært fysisk inaktive og andelen ser ut til å øke.

Utviklingen av fedme er nært relatert til inaktivitet og er lettere å måle. Antall personer som har BMI over 30 utgjør ca. 15 prosent av befolkningen. Her er det en entydig og klart dokumentert vekst. Veksten i kraftig overvekt underbygger at det er vekst i inaktivitet. Mer trening kompenserer ikke for økt sitting på kontorstol og bilsete. Når aktivitetsnivået faller og næringsinntaket holder seg stabilt, blir større fedmeproblemer resultatet.

Ifølge rapporten er 42,7 milliarder kr. årlige ekstrakostnader som følge av økning i inaktivitet og kraftig overvekt. De kommer i tillegg til kostnadene som er forbundet med disse problemene på andre felter i dag. Det er kun personer i yrkesaktiv alder som er med i beregningen, ikke barn, og tidsperspektivet er relativt kort. Det tar tid før en økning i fysisk inaktivitet og sterk overvekt fører til sykdommer. Over et lengre tidsperspektiv vil særlig inaktivitet hos barn trekke kostnadene ytterligere opp.

2.2 FOLKEHELSETILBUD I RENDALEN – STRATEGIER OG MÅL

Det er en offentlig oppgave å legge til rette for at den enkelte kan ta vare på egen helse. Dette deles mellom de forskjellige offentlige etater og gjøres på flere måter, blant annet gjennom informasjon, kunnskap, holdningsarbeid, primærhelsetjeneste, spesialisthelsetjeneste og samspill med frivilligheten gjennom lag og foreninger. Kommunen har også gjennom samhandlingsreformen fått et større ansvar innenfor forebygging og helsefremmende arbeid, økt ansvar for pasientgrupper som tidligere ble behandlet i sykehus, samt en dreining av omsorgsoppgavene fra pleie til fokus på å bistå brukeren til å oppnå mestring, aktivitet og deltagelse.

Folkehelseloven stiller krav til at kommunen har nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen og de positive og negative faktorer som kan påvirke denne. Rendalen kommune har etablert en egen Folkehelsegruppe bestående av folkehelsekoordinator, helsesøster, kommunelege, Nav-leder, oppvekstsjef og fagleder helse og rehabilitering som skal presentere en oversikt over utfordringer knyttet til folkehelse og sosiale forhold, helsetilstand og påvirkningsfaktorer på helse. Rapporten er under utarbeidelse og skal politisk behandles i 2018. Rapporten fra Folkehelsegruppa peker blant annet på utfordringer med befolkningsnedgang, økt antall eldre, integrering av tilflyttere, flyktninger og asylsøkere, frafall i videregående skole og for lite fysisk aktivitet i barnehage, skole og ellers i hverdagen.

Det er dokumentert at utdanning bidrar til å fremme folks helse gjennom arbeid og deltakelse i samfunnet. En mye brukt indikator for skolemiljø og utdanningsforhold er andelen elever som faller ut av den videregående skolen. Det viser seg at gruppen som faller ut av videregående skole, oftere har dårligere helse, livsstil og økonomi enn dem som gjennomfører. For å motvirke disse utviklingstrekkene blir det viktig å fokusere på tiltak som kan forbedre folkehelsen, utjevne helseforskjeller og ivareta en økende andel eldre i befolkningen.

Folkehelsen påvirkes av mange ulike faktorer i tillegg til de nevnt over, blant annet kosthold, fysisk aktivitet, tilgang til kulturopplevelser og tilhørighet til familie, venner og lokalsamfunn.

Det blir viktig å utvikle bedre samhandling mellom ulike helsetjenester og mellom kommuner og regionalt. Framtidsprognosene for befolkningsstruktur og befolkningssammensetning må ses i sammenheng med sentrale føringer for helse- og omsorgstjenester. Både eldre og yngre innbyggere med bistandsbehov ønsker å bo i egne hjem og klare seg mest mulig selv. Disse faktorene tilsier at vi må satse på hjemmebaserte tjenester, rehabilitering og gode boligløsninger. Flere og mer mobile eldre og økt bruk av fritidsboliger til fast bosetting kan bidra til å skape utfordringer i forhold til hjemmebaserte tjenester.

Rendalen kommune skal:

- tilrettelegge for en bedret folkehelse.
- implementere folkehelsetenkning i alle planer og tiltak som kan gi effekt.
- sammen med frivillige lag og foreninger motivere den enkelte innbygger til å ta hovedansvaret for egen helse.
- ha fokus på en bedret folkehelse og forebygge bedre, slik at de med livsstilssykdommer, funksjonsnedsetting og de eldre får muligheten for et bedret liv og med større mulighet for en verdig alderdom.
- ta i bruk velferdsteknologi for å skape en tryggere og bedre hverdag med økt mestring for de med funksjonsnedsettelse og de eldre.
- tilrettelegge for en aktiv hverdag i barnehage og skole med fysisk aktivitet, mestring og lek.

3 RESULTATVURDERING FORRIGE PLAN – STATUSOVERSIKT

Forrige plan er som tidligere nevnt; «Kommunedelplan for idrettsanlegg, friluftsliv og lokale kulturbygg 2004-2007», vedtatt i Rendalen kommunestyre den 28. oktober 2004 i PS (politisk sak) 93/04.

Tabellen nedenfor er fra ovennevnte plan. Siste kolonne er lagt til i revideringen, og fyllfarge grønn betyr at tiltaket er utført mens fyllfarge rødt betyr at tiltaket ikke er utført eller har mangler;

Prioriterte tiltak	Ansvarlig	Start år	Status per 2018
IDRETT OG FRILUFTSLIV			
Utbedring av skianlegg på Elvål	RIL, Rendalen kommune	2005	Utført i 2017. Ferdig.
Brukerundersøkelse ifht. hoppanlegg	RIL	2004	Ikke utført
Toalett/sanitæranlegg ved Kværnesodden	RIL, Rendalen kommune	2004	Utført. En løsning ble laget i 2010. Den er tatt bort og nytt anlegg med lager kiosk og wc er bygd, ferdigstilles i 2018.
Svømmehallen ved Fagertun skole	Rendalen kommune	2005	Utført, i bruk
Svømmehallen ved Berger skole	Rendalen kommune	2006	Teknisk utbedret, i bruk

Miniatyrskytebane Flerbrukshallen	Y R Skytterlag	2004	Utført, i bruk
Skytterhus med miniatyrskytebane i Øvre Rendal	Ø R Skytterlag	2005	Utført, i bruk
Ferdigmerking av Pilegrimsleden	Rendalen kommune	2004	Mye utført, i bruk
Skiløyper	Rendalen kommune, RIL	2004	Utført, Rendalen løypelag er etablert, i bruk
Skøytehall/ishall Åkrestrømmen	Knut Fure, RIL	2004	Utført, i bruk
Merking av sykkelruter	Rendalen næringsforening, RIL	2005	Noe utført, i bruk
Oppjustering av tiltak som er oppført/merket på kommunens turkart og fiskekart	Grunneierlag og fiskeforeninger, Rendalen kommune, Rendalen næringsforening, RIL	2005	Enkelte tiltak utført
BADEPLASSER			
Harrvika	Rendalen kommune, RIL	2004	Ikke utført per nå, men ses i sammenheng med nytt sanitæranlegg på Kværnesodden i 2018
Harrsjøen	Rendalen kommune, Øvre Rendal Vel	2005	Ikke utført
Sana	Rendalen kommune, Åkrestrømmen Vel	2005	Ikke utført per nå, men ses i sammenheng med stedsutviklingsprosjekt Åkrestrømmen, reguleringsplan og tiltak som utføres i 2018
ANNET			
Kultursti ved Bull-museet	Rendalen Bygdemuseum	2004	Ikke utført, men ses i sammenheng med BID- satsing og tiltak i 2018/19
Orienteringstavle kulturminner og reservater	Rendalen Historielag, Rendalen kommune, Fylkesmannen	2004	Ses i sammenheng med Kulturminneplanens handlingsdel i 2018/19 og Sølen LVOs tiltaksplan
Orienteringstavle Jutulhogget	Rendalen og Alvdal kommuner, Fylkesmannen	2005	Sølen LVO har det i tiltaksplan i 2018/19

Rendalen Fritidssenter	Rendalen fritidssenter, Åkrestrømmen Vel	2004	Etablert og gikk konkurs. Storsjøsenderet gjenoppstod og er i drift i 2018.
Utrede ifht. regulert bane for snøscooter	Rendalen kommune, Rendalen snøscooterforening (NMK Rendalen)	2007	Politisk utredet. Etablerte snøscooterleder; Otnes-Fiskvikrokkdalen/Mjovass, og Åkrestrømmen-Veksen.
Uprioriterte tiltak	Ansvarlig	Start år	Status per 2018
Fagerkollen	Rendalen kommune, RIL	2005	Passivt anlegg. Ikke godkjent for bruk (stillas).
Elektronisk leirduebane	Skytterlagene	2005	Utført på anlegget i Østamyra. Eier ØRJSK.
Tilrettelegge fiskeplasser for funksjonshemmede; Kvarsevja Brua over Glomma Misterdammen Birkeneset	Grunneierlag, jakt- og fiskeforeningene, Rendalen kommune	2006	Ikke utført
Merking av nye sykkelruter	Rendalen næringsforening, RIL	2006	Noe utført
Merking av padleruter	Rendalen næringsforening, RIL	2006	Noe utført

4 BESKRIVELSE AV NÅSITUASJON

4.1 IDRETTSANLEGG

4.1.1 Lysløyper og langrennsanlegg

Lysløyper:	Status:	Eier:
1,2 km lysløype på Sjølisand, bygd 1983, restaurert 2016	i drift	RIL
2 km lysløype på Åkre, bygd 1970	i drift	RIL
2 km lysløype på Elvål, bygd 1985	i drift	RIL
Langrennsanlegg:	Status:	Eier:
5 km løypetrase, langrennstadion og hus med renntekniske funksjoner på Elvheim, Elvål, bygd 1984 og 1988, utbedret i 1997. Eget lagerbygg 36 kvadratm.	i drift, men 5 km er passivt anlegg	RIL

4.1.2 Hoppanlegg – ski

Hoppbakker:	Status:	Eier:
Fagerkollen på Åkre, tre bakker med K-punkt 16 m, 29 m og 46 m, bygd 1948, 1967 og 1974	Passivt anlegg, ikke i drift	RIL
Sjøvikbakken på Åkrestrømmen, K-punkt 16 m og 20 m, bygd 1980. Opprinnelig med flomlys	Skal avhendes, stillas skal rives, ikke i drift	RIL
Brennbakken, Unsetbrenna. Opprinnelig m/flomlys.	i stand - passivt	Brenna Vel

4.1.3 Alpinanlegg

Alpinanlegg:	Status:	Eier:
Renåfjellet alpinsenter. Skitrekk med tre nedfarter, en med flomlys (930 m), eget barneskitrekk, produksjonsanlegg for kunstsno, utfordrende hopp og rails. Høydeforskjell 215 m.	i drift	Renåfjellet A/S

4.1.4 Friidrettsanlegg

Friidrett:	Status:	Eier:
Åkrestrømmen Stadion, på Åkrestrømmen. Friidrettsanlegg for mange øvelser, 6 løpebaner 400 m med fast dekke, åpnet 1991. Speakerbu og lager.	i drift	FIK Ren-Eng

4.1.5 Fotball

Fotballbaner:	Status:	Eier:
Kværnesodden, bygd 1950 og 1975. Fotballbaner, naturgress, med faste tribuner. Renovert 1994. Bygd sanitærløsning i 2010, gjort om i 2017, også lager og kiosk ferdigstilles i 2018	i drift	RIL
Åkrestrømmen stadion. Fotballbane, naturgress	i drift	FIK Ren-Eng
Elvål fotballbane, grusbane	i drift	RIL
Unsetbrenna fotballbane, naturgress	i drift	Brenna Vel
Berger skole, ifbm. nærmiljøanlegget, renovert 2015, naturgress	i drift	Rendalen kommune
Fagertun skole, ifbm. nærmiljøanlegget, ballbinge, naturgress	i drift	Rendalen kommune

4.1.6 Håndball

Håndballbaner:	Status:	Eier:
Åkrestua, innendørs håndballbane i flerbrukshall Fagertun skole, bygd 2004	i drift	Rendalen kommune

4.1.7 Volleyball

Volleyballbaner:	Status:	Eier:
Åkrestua, innendørs volleyballbane i flerbrukshall Fagertun skole, bygd 2004	i drift	Rendalen kommune
Sandvolleyballbane, Øvre Rendal «Coop Beach», etablert av Rendalen Ungdomsråd	passivt anlegg	Rendalen kommune

4.2 SKYTTERANLEGG

4.2.1 Skytebaner utendørs

Skytebaner utendørs:	Status:	Eier:
Sjølisand skytebane, 100 m og 300 m	i drift	Sjølisand Skytterlag
Ytre Rendal skytebane, 100 m, 200 m og 300 m. Elektroniske skiver på 100 og 200 m. Elgbane/viltmål som eies av YRJFF	i drift	Ytre Rendal Skytterlag
Øvre Rendal skytebane, 100 m og 200 m. Elektroniske skiver, Elgbane/viltmål med elektroniske skiver	i drift	Øvre Rendal Skytterlag Øvre Rendal Jaktskytterklubb
Finstad skytebane, 100 m	i drift	Finstad Skytterlag
Leirduebane Østamyra, elektronisk	i drift	Øvre Rendal Jaktskytterklubb

4.2.2 Skytebaner innendørs

Skytebaner innendørs:	Status:	Eier:
Øvre Rendal skytebane, skytterhus med 15 m miniatyrbane for kal. 22. og luftvåpen, elektroniske skiver	i drift	Øvre Rendal skytterlag
Åkrestua, kjeller på flerbrukshall, anlegg med 15 m miniatyrbane for kal. 22. og luftvåpen, elektroniske skiver	i drift	Ytre Rendal Skytterlag

4.3 HUS/BYGNINGER/HALLER

4.3.1 Flerbrukshall idrett og kultur – Åkrestua

Flerbrukshall for både idrett og kultur på 16 m X 24 m, lagerrom og to sett garderober. Fungerer for mange typer ballspill, men har ikke godkjente mål for håndballbane. Spilleflaten gir rom for volleyball, basketball, badminton, minihåndball og «Five a side-fotball». Parkettgolvet er ypperlig til dans, aerobic etc. Uttrekkbart amfi på nordre vegg for sitteplasser, til sammen 164 seter. Byggeår 2004. Fungerer som gymsal for Fagertun skole. Kjeller med godkjent miniatyrskytebane (se 4.2.2.)

Eier: Rendalen kommune

4.3.2 Ishall – Åkrestrømmen

Ishall på 30 m X 60 m X 7 m bygd på stålbuer med PVC-duk. Asfaltert grunnflate med natur-is vinterstid (ikke eget anlegg for islegging). Varmestue med toaletter, utstyrlager og kiosk. Tribuner på en langvegg. Byggeår 2008. Har godkjente mål for ishockey, hjemmebane for «Rendalen Raptors» ishockeylag.

Eier: Rendalen ishall

4.3.3 Skytterhus

Skytterhus:	Status:	Eier:
Øvre Rendal skytebane	i drift, god standard	Øvre Rendal Skytterlag
Ytre Rendal skytebane	i drift	Ytre Rendal Skytterlag
Finstad skytebane	i drift	Finstad Skytterlag

4.3.4 Bygg med idrettsfunksjoner

Bygg med idrettsfunksjoner:	Status:	Eier:
Renheim, samfunnshus og gymnastikksal	I drift, søker spillemidler for restaurering i 2018	Øvre Rendal velforening
Kivatun Grendehus	i drift	Kivatun Grendehus A/L
Hornsetvangen grendehus	i drift	Hornset velforening
Sjøvang Grendehus	i drift	Sjøvang Grendehus A/L
Åkrestrømmen flerbrukshus/Strømssalen	Næringsdrift, i privat eie	Norske Moseprodukter AS
Utheim samfunnshus	i drift	Utheim A/L
Elvheim samfunnshus	i drift	U/L Vaar

Betegnelsen «Bygg med idrettsfunksjoner» refererer seg til at det er gitt spillemidler til husene. I flere av de opplistede bygningene er det begrenset med, eller ingen, idrettsfunksjoner nå. Flere av bygningene tilhører også kategorien kulturbygg/kulturarenaer og vil komme under behandling når planverket for dette revideres.

4.3.5 Svømmeanlegg

Svømmehaller:	Status:	Eier:
Fagertun skole, Åkre, 12,5 X 6 m, betydelig restaurert i 2006, badstue	i drift	Rendalen kommune
Berger skole, Øvre Rendal, 12,5 X 6 m	i drift	Rendalen kommune

4.3.6 Andre bygninger i tilknytning til idrett/trim

Andre bygninger i tilknytning til idrett/trim:	Status:	Eier:
Frisklivssenteret, treningsstudio Helse- og sossalsenteret, Otnes	i drift	Rendalen kommune
Klubbhuset ved Åkrestrømmen Stadion, treningsstudio	i drift	Ola Kværnes
Service-/sanitærbygg ved Storsjøsesteret	i drift	Storsjøsesteret
Klubbhus med rom for tidtaking, kontor og lager på Elvål	i drift	RIL
Nedlagte Unset coop, treningsstudio m/spinningrom	i drift	Sveen/Jevnaker
Finndalshytta ved Harsjøen, restaurert 1974 og 1987	i drift	RIL

4.3.7 Andre bygninger i tilknytning til friluftsliv

Andre bygninger i tilknytning til idrett og friluftsliv:	Status:	Eier:
Byringen brannvakthytte, Sjølimarka	Åpen. Restaurert.	Rendalen kommune
Kværnesvola brannvakthytte, Fuggdalen	Åpen. Restaurert.	Rendalen kommune
Gråhøgda brannvakthytte, Osdalen	Åpen. Restaurert.	Rendalen kommune
Skogshusvær, Storbekkdammen i Fuggdalen	Åpen. Restaurert.	Rendalen kommune
Fjordungsbekkbua i Fuggdalen	Åpen. Restaurert.	Rendalen kommune
Åpent husvære ved Geitlaugmyra, Fuggdalen	Åpen	Rendalen kommune
Husvære ved Søndre Osdalssjøen	Åpen	Rendalen fjellstyre
Ryensjøbekkbua, Osdalen	Åpen	Rendalen fjellstyre
Pilegrimsbua, Ljørbu nord for Nordre Rensjøen	Åpen	Rendalen kommune
Bu høyt i Renåfjellet	Åpen	
Ljørbu/gapahuk ved Renåtangen	Åpen	Privat
Ljørbu ved Rokkdammen	Åpen	Rendalen kommune
Gransjøbekkbua, Villdalen	Åpen	Andrå Utmarkslag
Ljørbu ved Hesholma, Mistra	Åpen	
Bu ved Grønholma (Mistra og Grøna)	Åpen. Restaurert.	Ytre Rendal JFF
Bekkjedalskoia i Kværnesvola	Åpen. Restaurert.	Ytre Rendal JFF
Dambua ved Flendammen	Åpen	Privat
Sandbu ved Gravåsen, Sjøen	Åpen	Statskog
Ljørbu mellom Tissvola og Tannvola (sør for Mistra)	Åpen	Rendalen kommune
Kvitmyrbua	Åpen	Privat
Markenbua	Åpen	Privat
Ljørbu ved Kverninga	Åpen	Rendalen kommune
Ljørbu i Misterdalen	Åpen	Rendalen kommune
Ljørbu ved Mefurua, Sjølensjøen	Åpen	Rendalen kommune
Ljørbu ved Sjølenkroken, Sjølensjøen	Åpen	Rendalen kommune
Ljørbu nord for Storlegda	Åpen	Rendalen kommune
Bu ved utløpet av Vesle Sjølensjøen	Åpen	Privat

4.4 ANLEGG FOR MOTORSPORT

Rendalen har ingen egne anlegg for motorsport i form av godkjente baner for dette. Det er et aktivt miljø i kommunen som er organisert i Norsk Motor Klubb (NMK) Rendalen. Denne klubben samarbeider godt med tilsvarende miljøer både i Tynset og Stor-Elvdal kommuner. Klubbmesterskap, Rendalspokalen m.m. konkurreres det som oftest om på Stor-Elvdal motorbane.

4.4.1 Snøscootertraseer

Rendalen kommune, kommunestyret, vedtok i 2015 etablering av snøscootertrase for fornøydelseskjøring. For sesongen 2016-2017 åpnet man opp traséen Otnes – Fiskvikrokkdalen. Etter evaluering av denne åpnet man opp for traseen Åkrestrømmen – Veksen i 2017-2018 sesongen, for så å åpne opp for Otnes – Kivsjøen påfølgende sesong. Disse traseene kom i stand etter en omfattende prosess som startet med kartlegging og verdisetting av friluftslivsområder i kommunen. Videre gjorde man en grundig utredning av ulike løypeforslag og holdt møter med involverte parter. Forslaget var på høring og godkjenning hos berørte grunneiere før det ble vedtatt.

Traseene har egne forskrifter som setter klare grenser for åpningstider, fart, rasting, skilting, parkering med mer. Driften av ledene er gitt til NMK Rendalen gjennom avtale med kommunen. Motorklubben får inntektene ved salg av løypekort. Traseene ligger digitalt i kommunens kartløsning på nett.

[Kart snøscootertrase Otnes – Fiskvikrokkdalen finnes i 5.1](#)

[Kart snøscootertrase Åkrestrømmen – Veksen finnes i 5.2](#)

[Kart over snøscootertrase Otnes – Kivsjøen finnes i 5.3](#)

4.5 OMRÅDER FOR FRILUFTSLIV

4.5.1 Kartlegging og verdisetting av friluftslivsområder

Rendalen kommune gjennomførte en omfattende kartlegging og verdisetting av friluftsliv i 2015. Rendalen var første kommune ut til å gjennomføre dette i Hedmark og fikk økonomisk støtte som pilotkommune til gjennomføring fra Hedmark fylkeskommune.

I arbeidet benyttet vi oss av framgangsmåten som er beskrevet i veileder fra Miljødirektoratet (M98-2013). Oppstartsmøte med Miljødirektoratet og Fylkeskommunen gav en god innføring i veilederen, samtidig som man begynte med den praktiske inndelingen av områder i kartet. Det ble etablert en arbeidsgruppe bestående av fem ressurspersoner innen friluftsliv og som hadde god lokalkjennskap. I tillegg til oppstartsmøte ble det holdt sju arbeidsmøter der man begynte med å inndele områdene i henhold til områdetyper som nevnt i veileder. Man startet med de mest innlysende områdene for så etter hvert å gå over til mer diffuse områder. I inndelingen tok man hensyn til blant annet områdebruk, topografi, beliggenhet, naturtype, egnethet og bruksfrekvens. Inndelingen ble gjort manuelt på flere store A0 kart som dekket hele kommunen. For grender og deres nærområder ble det skrevet ut egne kart i egnet målestokk. Områdene ble senere digitalisert i GISLINE.

[Kartlagte friluftslivsområder i Rendalen finnes i eget kart i 5.5](#)

Etter at man hadde delt inn kommunens areal i ulike områdetyper startet man verdisettingen av de ulike områdene i henhold til framgangsmåten i veilederen. Hvert område ble gjennomgått og gitt en skår fra 1-5 på de ulike variablene. Dette ble ført fortløpende i fastlagt Excel-skjema. Deretter ble karakterene for området oppsummert og det ble gjort en vurdering av hvilke karakter (A, B, eller C) området skulle få. Videre ble det gitt en kort beskrivelse av området og bakgrunnen for karakteren. Enkelte områder hadde ulik verdi innenfor området. Da delte man området opp og gav forskjellige deler ulik karakter. Dette ble så digitalisert og lagt inn som eget kartlag/tema i GISLINE.

Verdisatte friluftslivsområder i Rendalen finnes i eget kart i 5.6

(Mørkelilla: svært viktig, rød: viktig og oransje: registrert.)

For områder der arbeidsgruppen var usikker i forhold til inndeling og verdisetting ble det opprettet kontakt med lokale ressurspersoner eller foreninger for å få innspill til arbeidet. Det ble innhentet innspill fra områdene Finstad, Midtskogen, Hanestad, Sjølisand, Fagertun skole, Berger skole, Rendalen barnehage, Rendalen Idrettslag; herunder hundekjørergruppa og turgruppa. I tillegg satt Hilde Nystuen i arbeidsgruppa som forvalter av Sjølen landskapsvernområde og leder av Rendalen løypelag.

Temakartene med høringsnotat var på offentlig høring i tre uker. Det kom inn seks høringsuttalelser som ble vurdert av arbeidsgruppa og bearbeidet inn i temakartene. Det ble gjort noen endringer med bakgrunn i innspillene som kom inn. Temakartene ble til slutt lagt fram for kommunestyret.

Kartleggingen brukes i saksbehandling av tiltak om omfatter inngrep eller påvirkning i disse områdene. Dataene er tilgjengelig på kommunens kartløsning og i naturbase.no.

4.5.2 Stier

Rendalen kommune vedtok den 26. november 2015 **Sti- og løypeplan for Rendalen kommune**. Denne gjelder fram til 2027 og er utarbeidet som en temaplan iht. Plan- og bygningsloven § 11-2. Planen er ikke juridisk bindende, men gir en oversikt over eksisterende stier og løyper i kommunen og retningslinjer for etablering av nye stier og løyper samt blant annet merking og skilting av eksisterende stier og løyper. I dette arbeidet ble det gjort en gjennomgang av merkede og umerkede stier i kommunen med hjelp av tidligere kartlegging, høringsprosess, arbeidsmøter med sentrale personer og lokalkunnskap. Stiene ble registrert digitalt i kommunens kartløsning og kategorisert i forhold til om de er merket eller ikke. Videre har hver sti fått et navn og man har definert bruksområde; sykkelsti, tursti, ridesti osv. Dette ligger nå tilgjengelig i kommunens kartløsning på nettet.

Type sti	Antall km
Umerket	971
Merket	542
Totalt	1 512

Kommunens turkart fra 2011 var i sin tid oppdatert på stier og løyper. Etter hvert som nye stier kommer til og det skjer endringer i eksisterende stier, vil kartet bli utdatert. Man har derfor i større grad satset på digitale kart som oppdateres når det meldes inn endringer til kommunen.

Kommunen har følgende ønsker rundt arbeidet med stier:

- Vedlikehold av merking for merkede stier.
- Skilting av merkede stier.
- Nye stier i tilknytning til bygdene, helst i form av rundløyper.
- Universelt utformet tursti på Otnes i tilknytning til sjukehemmet/aldersboliger og andre aktuelle bygdenære områder.

Det er ikke ønskelig med:

- Nye merkede stier som kan komme i konflikt med viktige naturtyper eller sårbare eller truede arter, deriblant Rendalsren eller villrein.

Kommunen har etablert en egen visuell profil (Rendalsprofilen) for blant annet skilting og merking. Ved merking og skilting av stier og løyper oppfordres alle til å benytte kommunens skiltprofil for å sikre enhetlig merking og skilting. For stier som krysser kommunegrensa vil man også anbefale å benytte denne profilen da den er tilpasset den nasjonale standarden og ikke vil medføre store endringer ved skifte av profil på samme sti. Aktørene oppfordres også til å skilte og merke på en slik måte at det harmonerer med landskapet, naturmiljøet og med stiens opprinnelige formål. For å ivareta en gammel setervei sin særegenhet og opplevelsen ved å gå på denne kreves det en annen type merking og skilting enn for en nyetablert turiststi. Det er opp til den enkelte aktør å gjøre en vurdering av graden av merking og skilting.

- I skogen skal turstier merkes med blått, mens stier i fjellet skal merkes med varder og rødt. Ta aldri stein fra fornminner (gravrøyser, bogesteller, ledegjerder, dyregraver og liknende). Dette også dersom man er i tvil, da ikke alle fornminner er registrert. Skader på fornminner er miljøkriminalitet, og straffbart. Ta heller ikke stein fra gamle murer, steingjerder, steinbruer, grensesteiner, grensemerker, osv. Unngå å bygge varder som kan påvirke reinens forflytningsmønster, det gjelder spesielt der vardene kan danne silhuett på høydedrag.
- Det skal som hovedregel ikke merkes på fjell eller stor stein. Dette fordi merkingen lett skal kunne fjernes dersom ruten blir lagt om eller ned.
- Det må ikke males på gamle murer, steinbruer, andres grensevarder og lignende.
- Enkelte plasser kan det være aktuelt å merke på strømstolper og lignende. Det er viktig å få tillatelse på forhånd!
- Der sommerruta følger merket skiløype, bør det merkes på de samme trærne/stakene som denne. Avtal dette på forhånd.
- Stien skal kunne følges i begge retninger. Det merkes i begge gangretninger.
- Ut fra stikryss, hytter og fra der hvor stier krysser veg, bør det merkes noe tettere.
- Det bør merkes så tett at en kan se fra ett merke til et annet. Dette er ikke nødvendig der stien er tydelig og ingen andre stier krysser.
- Unngå overmerking og skiltjungel! Bevaring av stiens særegenhet og opplevelsesverdi er like viktig som synlighet.
- Der det merkes på trær, må en uten å skade barken, fjerne flassbark og mose før det males. Der det merkes på steiner, må mose og lav fjernes. Bruk stålbørste med skrape.
- Unngå å male i regnvær.
- Unngå merking på trær der det kan ventes hogst.
- Merkene bør kunne ses på god avstand. På skogstier merkes fortrinnsvis i ytterkant av sving.
- Merkene settes i øyehøyde, ca. 1,8 m over stien.

Det er opprettet en sti- og løypekomite i kommunen som bevilger midler til søkere som ønsker å merke og skilte opp stier. Det er avsatt 50 000 kr. i året i perioden 2016-2018 med mulighet for utvidelse. Formålet med dette er å stimulere til merking og skilting av stier med bruk av kommunens skiltprofil. Man prioriterer særlig tiltak rettet mot bygdenære stier, allment tilgjengelig stier, universelt utforma stier og barn/unge. Dette tilbudet har vært populært og kommunen har måtte gjort harde prioriteringer for å velge ut de gode prosjektene. Etablering av nye stier rapporteres tilbake til kommune med GPX-fil over stinettet slik at det legges inn i kommunens kartløsning med informasjon om merking og skilting.

[Kartet som viser merkede stier i rødt, umerkede stier i grønt og sykkelstier i lilla finnes i 5.7](#)

4.5.3 Oppkjørte skiløyper

Kommunens **Sti- og løypeplan** omhandler også skiløyper. Ved en gjennomgang av eksisterende skiløypenett kom man fram til at det kjøres opp 176 km. skiløype med løypemaskin og 311 km. skiløype med snøscooter. Kommunen har et svært godt skiløypenettverk som dekker hele kommunen og som byr på svært varierte traseer for ulike brukere.

Type skiløype	Antall km
Oppkjørt med prepareringsmaskin	176
Oppkjørt med snøscooter	311
Totalt	487

Skiløypene går i fjellterreng, skogsterreng, myrterreng og bygdenært. Vi har også tre lysløyper som er i drift grendenært (Sjølisand, Åkre og Elvål). Rendalen Løypelag er den største løypekjøreren i kommunen med egen løypemaskin. Videre kjøres det opp mye skiløyper med snøscooter i regi av hytteforeninger. Renåfjellet AS har egen løypemaskin som i tillegg til å preparere alpinbakkene også brukes til å kjøre skiløyper. Hundekjørergruppa, som er en del av idrettslaget, kjører opp en såle for å kjøre med hundene på og det er mange som benytter seg av disse traseene også på ski.

Mange av skiløypene for de ulike områdene er koblet sammen, noe som gir et stort og sammenhengende nettverk. For å ta et eksempel kan man gå sammenhengende i oppkjørte skiløyper fra Joten til Grøndalen via Hagen-Osdalen og til Renåfjellet. Alternativt kan man gå sammenhengende i maskinpreparerte løyper fra Kaldberget til Storfjellet, og det er planer om tilkobling til traseen som går helt til Koppang.

Brukerne av løypenettet er både lokale og tilreisende. I tilknytning til hytteområdene er det mye tilreisende brukere, men fastboende nyter også godt av disse løypene. Hovedbruken er i påske- og vinterferie, men løypenettet som ligger lett tilgjengelig er ofte benyttet på ettermiddager i hverdagen og i helgene. Særlig de maskinpreparerte løypene til Løypelaget og Renåfjellet er populære. Det er etablert gode parkeringsmuligheter på mange av innfartsårene til løypenettet.

Alle skiløyper som kjøres opp må behandles av kommunen etter motorferdselforskriftens § 6. På den måten får man hele tiden god oversikt over traseene som etableres eller endres og man legger inn

alle skiløyper i kommunens kartløsning. Kommunen krever inn GPX-fil av skiløypa for nøyaktig innlegging i kartet av foreninger som får tilskudd for å kjøre opp skiløyper.

Det foreligger følgende retningslinjer for saksbehandling etter motorferdselloverket:

- a. Det kan gis tillatelse til løypekjøring til velforeninger, grunneierlag, idrettslag og lignende i de tilfeller der det foreligger et dokumentert behov/etterspørsel og der det ikke er alternative løyper i nærområdet.
- b. Søknad om etablering av nye skiløyper fra enkelthytter/mindre antall hytter skal vurderes strengt, med mindre det er snakk om tilkoblingsløype til eksisterende skiløype, dersom det ikke kommer i konflikt med punktene under. Tilkoblingsløyper på ubrøytet vei vurderes mindre strengt.
- c. Områder med lite ferdsel eller områder som er i konflikt med viktige beite- eller kalvingsområder for Rendalsren/villrein eller annet vilt skal vurderes særlig strengt og skal skjermes for motorisert ferdsel. Søknader i slike områder skal avslås.
- d. Søknader som går i konsesjonsområde/regionalt planområde for Rendalsren/Villrein skal sendes på høring til Rendal Renselskap/Villreinnemda for Rondane og Sølnekletten for uttalelse.
- e. Kommunen kan etter en helhetlig vurdering innvilge en alternativ trase enn hva som ble omsøkt dersom kunnskapsgrunnlaget tilsier dette, herunder kommunens ønske om å kanalisere motorisert ferdsel og skjerme uberørte områder.
- f. Søker er selv ansvarlig for å ha tillatelse fra berørte grunneiere.
- g. Det skal føres kjørelog for hver tur for alle skiløyper som leveres kommunen innen 01.06. hvert år.
- h. Manglende levering av kjørelog vil kunne medføre inndragelse av dispensasjonen.
- i. Dispensasjon gis for maks 4 år av gangen.
- j. Søknader skal behandles i formannskapet jf. forskriftens bestemmelser.

Rendalen kommune har etablert en løypekomite som årlig tildeler 150 000 kr. til løypekjøring i kommunen. Denne ordningen har pågått siden 2012 og man får utbetalt midler i henhold til en fordelingsnøkkel. Denne vektlegger følgende; antall km skiløype preparert gjennom sesongen, allmennhetens tilgang til løypenettet og hva slags type løype som kjøres - maskinpreparering kontra snøscooter. Rendalen kommune er en stor kommune og man har forsøkt å fordele tilskuddet forholdsvis godt geografisk, men hensyntatt faktorer nevnt i fordelingsnøkkel.

Kommunen ønsker:

Flere grendenære skiløyper som ikke kommer i konflikt med sårbart naturmangfold.

Kommunen ønsker ikke:

Løyper som går inn i vinterbeite- og kalvingsområder til Rendalsren og villrein eller som berører/forstyrrer andre sårbare arter/natur.

[Kart som viser oppkjørte skiløyper i Rendalen \(samt hundekjørerløypene\) finnes i 5.8](#)

4.5.4 Hundekjørerløyper

I kommunen er det etablert to hundekjørerløyper. Begge kjøres opp med snøscooter for å lage såle og er behandlet av kommunen etter motorferdselloverket.

Den ene (Hundekjørerløype 1) er beregnet på Femundløpet og går fra østsiden av Sølensjøen opp til Sølengkroken, følger deretter ubrøytet vei fra Haugsetvollen og over fjellet til Søvollen, der det er sjekkpunkt på Femundløpet. Derifra går den nordover mot Langkletten før den går vestover mot Unsetbrenna og nordover mot Finstad og inn Værådalen. Denne kjøres opp av Femundløpet AS.

[Kart over Hundekjørerløype 1: Femundløpet, finnes i 5.4](#)

Hundekjørerløype 2 er sør i kommunen og kan i korte trekk beskrives som; Flendalen – Villdalen – Osdalen. Denne hundekjørerløypa administreres og driftes av hundekjørergruppa i Rendalen Idrettslag. Løypa kjøres opp fra Flendalen ved Tøråsveien og inn til Rensjøene, over Renåtangen der det er to traseer, en vestlig over Gransjøhøgda (forbi Nubben seter) eller en østlig som går i kvølvet mellom Storhøgda og Borveggen inn til Villsjøen. De to traseene går i samløp sør for Grøsjøen, til Grasbekken og over Flenmyrene, opp Bjørbekkåsen og til Villdalssetra. Derifra ned til Bekken, opp igjen over Kværnes-Osdalen og til Skarven.

[Kart over Hundekjørerløype 2: Flendalen – Villdalen – Osdalen, finnes i 5.9](#)

4.5.5 Alpinanlegg i friluftslivssammenheng

I Renåfjellet alpinsenter er det tre alpintraseer. Den ene med flomlysanlegg er 930 meter lang og åpen for kveldskjøring, samt et nyere og moderne barneanlegg for de aller minste. Den ene nedfarten har et moderne kunstsneanlegg som gir gode føreforhold også i snøfattige vintre. Det er store og nærliggende parkeringsplasser til både alpinanlegg og skiløypene både ved bunnen og toppen av alpinanlegget. Fallhøyde fra toppen av anlegget til bunnen er 215 meter.

Det foregår organisert skilek med skiinstruks i barnebakken der foreldre med de minste barna uten skikunnskaper kan være med. Renåfjellet alpinanlegg er et familievennlig alpinanlegg med aktiviteter for gjester i alle aldre. I bakken er det både utfordrende hopp og rails. Flere grillplasser er laget til og benker satt ut for nødvendige pauser mellom aktivitetene. Anlegget har egen varmistue med toaletter og skiutleie, nyere tilbygg for servering/pub.

Skitrekket kan være et godt utgangspunkt for å gå langrenn, enten det er toppturen rundt Renåfjellet, der Vardebua ligger på 1028 m.o.h., eller man kan gå i oppkjørte skiløyper innover mot Rensjøene der man finner den åpne Pilegrimsbua eller gapahuken og kan koble seg på annet løypenett for enda lengre turer.

4.5.6 Skøytebaner

Som friluftssaktivitet ble Lomnessjøen flittig brukt for skøyteaktiviteter så snart den var islagt tidligere. Etter at Rendalen ishall ble etablert i 2009 har denne utendørsaktiviteten naturlig nok minket betraktelig, selv om noe skøyteaktivitet fortsatt foregår på Lomnessjøen.

Den etablerte skøytehallen på Åkrestrømmen benyttes av Rendalen Raptors for ishockey, men også til annen skøyteaktivitet. Det organiseres skøytelek for barn og unge i skøytehallen. Med et

kommunalt tilskudd på ca. 15 000 kr. årlig (kulturmidler) er man i stand til å gi et åpent gratis tilbud på bruk av ishallen både for barn og voksne.

Det er ikke lengdeløpsbane for skøyter i kommunen.

4.5.7 Badeplasser

Populære badeplasser i Rendalen er Sana i nordenden av Storsjøen, Harrvika i sørenden av Lomnessjøen, nordenden av Harrsjøen og nordenden av Finstadsjøen. Det er svært lite tilrettelagt for bading på disse plassene, med unntak av Sana. Sistnevnte ligger i tilknytning til Storsjøsentret camping og det arbeides i dag med økt tilrettelegging her med do, søppelordning og vedlikehold.

Ellers er det utallige vann og elver som egner seg for bading om man tåler litt kaldt vann. Det kan blant annet nevnes at det er mange flotte naturlige strender langs vannkanten av Sølensjøen.

4.5.8 Båtplasser

Tilrettelagte båtplasser:	Status:	Eier:
Båthavna i nordenden av Storsjøen, vest for utløpet av Åkrestrømmen. Utsettingsrampe for båt på båthenger.	i drift	Privat
Utsettingsrampe, brygge og båthus i Otnesøyen	i drift	Rendalen kommune
Utsettingsrampe for båter ved Botillen, Sjølisand	i drift	Privat
Utsettingsrampe for båter ved Flenøya	i drift	Privat
Utsettingsrampe for båter ved Burua	i drift	Privat
Utsettingsrampe for båter i Harrsjøen	i drift	
Kistebrygga i Dampbåtvika, Storsjøen	i drift	Privat
Båtplass planlegges etablert på Fiskevollen		

4.5.9 Områder for padling

Mange elver og vann i Rendalen egner seg godt til padling. Man har mindre og stille vann som Harrsjøen eller Lomnessjøen som egner seg for familier i kano eller vanlig kajakk. Disse er bygdenære, lett tilgjengelige og relativt trygge værmessig. Kommunen har flotte elver som Nordre Rena, Sølna og Glomma som ikke har altfor mye hvitt vann, men krever litt mer erfaring. Her kan man fint padle med kano, kajakk eller pack-raft.

For de mer ekstreme har man vassdrag som Femundselva, Unsetåa og Mistra som krever elvekajakk og større ferdigheter. De store innsjøene Storsjøen og Sølensjøen har flotte padlemuligheter langs strandlinja, men man skal være obs på at det raskt kan blåse opp og bli store bølger som ikke egner seg for kanopadling. Mange av disse vassdragene er merket av på kommunens turkart. De naturgitte forholdene ligger så pass godt til rette at det ikke er gjort noe aktiv tilrettelegging for denne type aktivitet.

4.5.10 Fiskeplasser

Rendalen kommune tilhører vannområdet Glomma og vannområdet Grensevassdraga. Kommunen har en rekke innsjøer, vann og vassdrag som byr på rike og varierte fiskemuligheter. Det er for vassdraget Sølva med Sølensjøen og tilhørende bekker etablert en driftsplan for området som blant annet skal legge til rette for fritidsfiske.

Videre er det etablert en omfattende driftsplan for Storsjøen og tilførende vassdrag. Denne strekker seg fra Finstad og Midtskogen i nord, til Storsjøen helt i sør. I tillegg inkluderes Mistravassdraget. I denne planen ligger det også inne tiltak for tilrettelegging for fritidsfiske.

Det er ønskelig å vedlikeholde eksisterende fiskeplasser samt etablere nye og sørge for god skilting til disse. Samtidig vil man legge til rette for rasting og bålbrekking langs vassdragene og håndtering av avfall. Tett vegetasjon og gjengroing er en stadig utfordring for tilgjengeligheten til fiskeplassene. Det er ønskelig med årlige tiltak fra grunneiere/elveeierlag på rydding og tilrettelegging av fiskeplasser.

De mest populære fiskeområdene med dominerende arter er:

- **Mistra:** storørret, ørret og harr
- **Nordre Rena:** ørret og harr
- **Storsjøen:** storørret, harr og sik
- **Lomnessjøen:** gjedde og abbor
- **Søndre Osdalssjøen:** ørret
- **Osa:** gjedde og ørret
- **Villsjøen:** ørret
- **Gransjøen og Grøsjøen:** ørret
- **Rensjøene:** ørret og røye
- **Veksen og Valsjøen:** røye og ørret
- **Andtjernet:** ørret
- **Nordre og Søndre Renåa:** ørret
- **Flena:** ørret
- **Grøna:** ørret
- **Femundselva:** ørret og harr
- **Fugga:** ørret
- **Glomma:** ørret og harr
- **Harsjøen:** gjedde
- **Søndre Mistsjøen:** ørret og lake
- **Sølensjøen:** sik, røye og ørret
- **Sølva:** ørret og harr
- **Vesle Sølensjø:** gjedde og abbor
- **Unsetåa:** ørret og harr
- **Spekesjøene:** røye og ørret
- **Orvsjøen:** ørret og gjedde

De aller fleste områdene selger fiskekort på Fishspot.no eller på Inatur.no.

4.5.11 Fiskeplasser med tilrettelegging

Det er noen tilrettelagte fiskeplasser, samt satt opp flere gapahuker og etablert rasteplasser langs flere vann og vassdrag.

Type tilrettelegging for fiske:	Eier:
Rampe for bevegelsehemmede ved Åkrestrømmen bru (østsiden)	Ytre Rendal JFF
Gapahuk med bålplass ved Åkrestrømmen bru (østsiden)	Ytre Rendal JFF
Gapahuk med bålplass og utedo ved Åkrestrømmens utløp (østsiden)	
Gapahuk ved Søndre Burua, Storsjøen	
Gapahuk ved Storøya, Mistra	Ytre Rendal JFF
Gapahuk ved Renåhølen, der Renåa renner ut i Mistra	
Gapahuk ved Misterbrua (sørsiden)	Ytre Rendal JFF
Gapahuk ved Andtjernet, Andrå	
Gapahuk ved Ryensjøen, Osdalen	
Gapahuk ved Hårenna, Renaelva	
Gapahuk ved ved Vik, Renaelva	
Gapahuk ved Hauksetbrua, Renaelva	
Gapahuk ved Nysetra, Mistra	
Gapahuk ved Møyåvollen, Sølva	
Gapahuk ved Skjellåvollen, Sølva	
Gapahuk og utedo ved Birkeneset, Unsetåa	
Gapahuk ved Kverninga, Unsetåa	
Gapahuk vest for Graneng, Finstadåa	
Gapahuk ved Speka	
Gapahuk ved Orvsjøen, Sølndalen	
Gapahuk nord for Hanestad, Glomma	
Gapahuk på Nehalsen sør for Hanestad	

4.5.12 Sykkellruter

Gjennom **Sti- og løypeplan** gjorde man en kartlegging av sykkeltraseer i kommunen. Disse er ikke merket i terrenget, men ligger inne i kommunens kartløsning på nett. Det pågår et utredningsarbeid i forhold til å skilte og merke en sykkelsti fra grensa mot Trysil og til grensa mot Tynset. Videre utredes det lokale sykkellruter i terrenget bygdenært. Disse er;

- A:** Osdalen i Åmot – Bekken – Kvernesvollen – Illevoldssetra – Hagen-Osdalssetra – Fv. 217 – Lomnesmistersetra – Misterdalen – Horndalen – Åkerådalen – Fiskevollen – Haugsetvollen – Møyåvollen – Skjellåvollen – Storlegda – Orvdalen.
- B:** Osdalen i Åmot – Bekken – Kvernesvollen (Osdalen) – Illevoldssetra (Osdalen) – Hagen-Osdalssetra – Renåsætra – Renåvangen – Åkrestrømmen – Kværnesodden – Østsiden av Lomnessjøen – Østsiden av Renaelva i Østamyra – Øvre Rendal.
- C:** Osdalen i Åmot – Strandvilla – Storbekkdalen – Sjølisand – Fv. 607 – Åkrestrømmen.
- D:** Osdalen i Åmot – Strandvilla – Flendalen – Åkrestrømmen.

- E:** Moraveien – Kværnesodden – Østsiden av Lomnessjøen – Østsiden av Renaelva i Østamyra – Øvre Rendal.
- F:** Øvre Rendal – Hanestad.
- G:** Hanestad – Grøttinggrenda – Bellingmo.
- H:** Vestliveien Unset
- I:** Fonnåsfjellet – Elvål – Øvre Rendal – Hornset – Otnes – Åkre – Moratråkktraseen (tidligere Trans-Østerdalen).
- J:** **Moratråkket:** Morakjølen

4.5.13 Stolpejakt og geocaching

Stolpejakten Rendalen er et samarbeid mellom Rendalen Idrettslag, Rendalen Frivilligsentral med frivillige og folkehelsearbeidet i Rendalen kommune, koordinert gjennom Foreningen Stolpejakten. Foreningen er allmenntilgjengelig, med mål om å bidra til økt fysisk aktivitet blant folk flest. Stolpejakt er et lavterskeltilbud som bidrar positivt til folkehelsen. I Rendalen har Åkrestrømmen-området vært først ute med 30 stolper (2017) å registrere for deltakerne. Det er utarbeidet egen brosjyre med kart. Deltakelsen i 2017 var 595 personer som logget 9042 stolpebesøk. I 2018 vil stolpene settes ut i området Lomnessjøen – Øvre Rendal.

Geocaching i Rendalen har vist seg å være veldig populært og trekker mye folk til kommunen utenifra. Mye av grunnen til dette har vært at Rendalen har hatt rekord med lengste sammenhengende powertrail (høyest antall bokser på en tur) som er populært i dette miljøet. Bak mye av den organiserte geocachingen i Rendalen har Ståle Edstrøm stått, og etter søknad med dokumenterte utgifter på utstyr så støttet Rendalen kommune Edstrøm med 10 000 kr. til dette tiltaket i 2016. Rendalen har ca. 1100 geocacher, og i 2015 hadde disse ca. 40 000 besøk! Sesongen varer fra Pinse til elgjakta.

4.5.14 Rideveier/Anlegg for sprangridning

Tylldalen/Rendalen ride- og kjørelag har bane for sprangridning og gymkhana, på Sand ved Elvål i Øvre Rendal. Hos Rendalen Fjellridning tilbys rideskole på egen bane på Lia gård, Unset, rideleirer og fjellturer med utgangspunkt fra Klettsetra i Unset østfjell.

4.5.15 Agilitybane/ Hundedressur

Dette er små anlegg der hundeeiere kan trene hundene i lydighet. Det er en privat bane egnet til dette formålet på Åkre. Idrettsbanen på Otnes har også vært brukt.

4.5.16 Naturstier

Privat natursti fra Haugsetvollen til naustene ved Vesle Sølensjø og ved Mefurua. Det finnes også naturstier ved Berger skole og på Åkrestrømmen. Ukjent tilstand på disse i 2018.

4.5.17 Orienteringskart

Fagertun skole hadde O-kart fra 1972, men fikk i 2013 laget opp helt nye O-kart med tilhørende poster i terrenget med tilskudd av spillemidler.

Elvål har med utgangspunkt i skistadion også fått laget helt nye O-kart og poster i terrenget. Dette skjedde også i 2013 med hjelp av spillemidler.

4.6 NÆRMILJØANLEGG

Nærmiljøanlegg er anlegg eller områder for egenorganisert fysisk aktivitet, hovedsakelig beliggende i tilknytning til bo- og/eller oppholdsområder. Områdene skal være fritt allment tilgjengelig og beregnet for egenorganisert fysisk aktivitet, primært for barn og ungdom, men også for lokalbefolkningen for øvrig. Nærmiljøanlegg skal ikke dekke behovet for anlegg til organisert idrettslig aktivitet eller ordinære konkurranser i idrett. Nærmiljøanlegg er uteanlegg.

Nærmiljøanlegg kan samlokaliseres i tilknytning til et skoleanlegg og/eller idrettsanlegg. Ved samlokalisering med idrettsanlegg skal nærmiljøanlegget være for egenorganisert fysisk aktivitet. Anlegg ved skoler skal stå åpent etter skoletid. (Jfr. Forskrifter og bestemmelser om tilskudd av spillemidler til anlegg for idrett og friluftsliv).

4.6.1 Berger skole

Etablert nærmiljøanlegg i 1980. Har fått tildelt spillemidler for diverse oppgraderinger i 1998 og 2002. Ble betydelig oppgradert med ny fotballbane, flytting av aktivitetshauger og anlagt klopp mot tursti i 2016. Nærmiljøanlegget er i god stand og flittig brukt.

Eier: Rendalen kommune

4.6.2 Fagertun skole

Etablert nærmiljøanlegg i 1998, med oppgraderinger i 2007 og 2008. Diverse tiltak for fysisk aktivitet bl.a. ballbinge. Brukes flittig, både i skoletiden og etter skoletid.

Eier: Rendalen kommune

4.6.3 Midtskogen turstinett – gangbru

Ble tildelt spillemidler til dette anlegget i 2016 og fullførte med bl.a. bygging av helt ny gangbru over Tysla. Brukes av fastboende og hytteturister i nærmiljøet, holdes vedlike av Midtskogen velforening.
Eier: Midtskogen vel

4.6.4 Rendalen aktivitetsanlegg

Står i anleggsregisteret oppført mindre ballanlegg/liten balløkke ved Rendalen ishall, etablert i 2006. Spillemidler i 2006 og 2009. Ukjent status.

Eier: Rendalen ishall

4.6.5 Otnesbanen

Otnesbanen. Grusbane, tidligere fotballbane. De senere årene brukt til hunde- og hesteaktiviteter. Har også vært benyttet til skøytebane på deler av området vinterstid. Brukes til sirkusplass når slike besøkere Rendalen.

Eier: Otnes Vannverk

4.6.6 Hanestad balløkke – Kivatun

Hanestad balløkke ved Kivatun Grendehus ligger brakk og blir ikke benyttet.

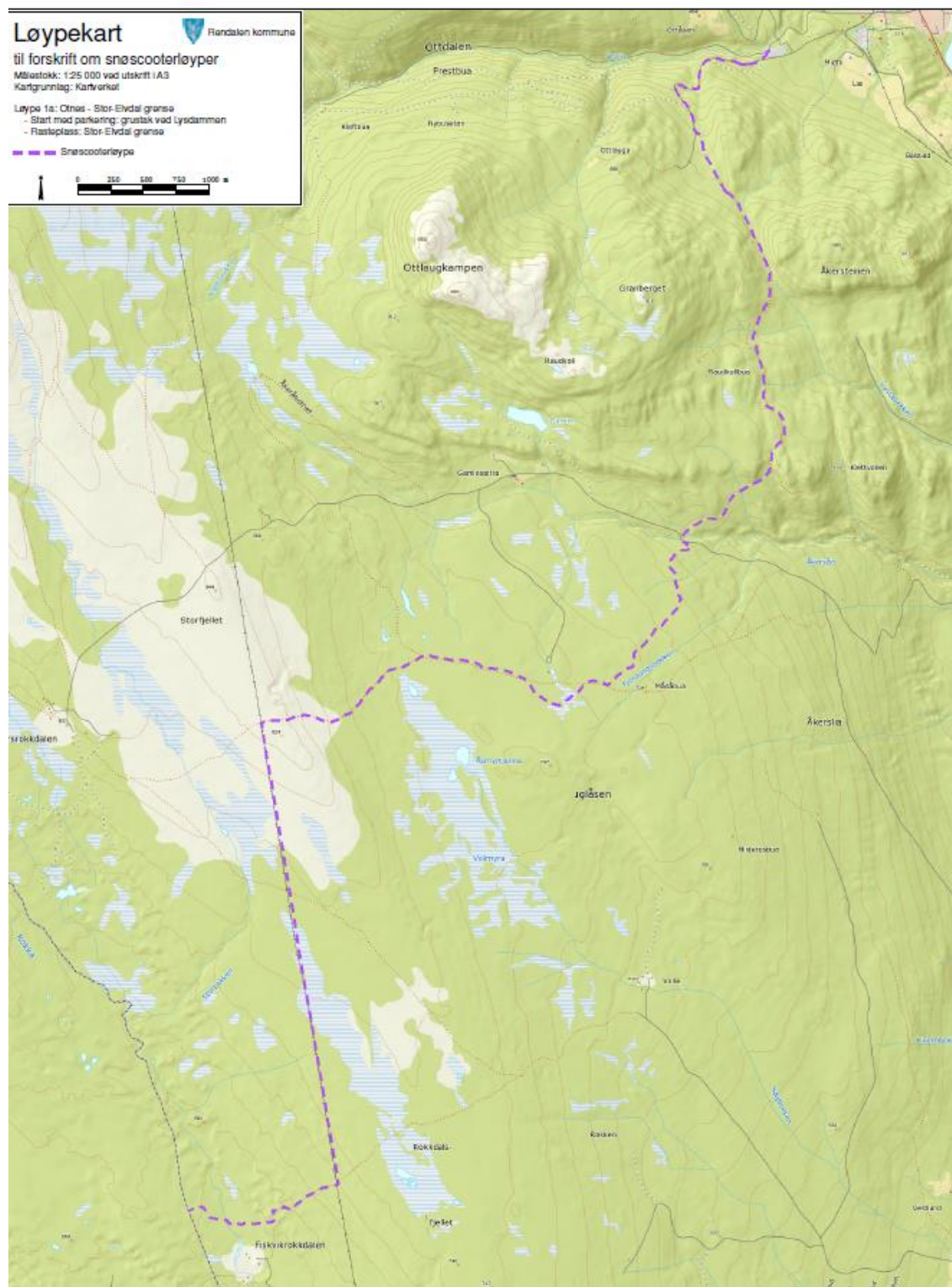
Eier: Hanestad Ungdomslag

4.6.7 Unsetbrenna balløkke

Balløkke på Unsetbrenna brukes flittig av Rendalen idrettslag, fotballgruppa gjennom hele sommersesongen. Spilles faste kamper i internserien der. Fotballbanen er godt vedlikeholdt og holdes i fin stand.

Eier: Brenna Vel

5.1 SNØSCOOTERTRASE OTNES – FISKVIKROKKDALEN

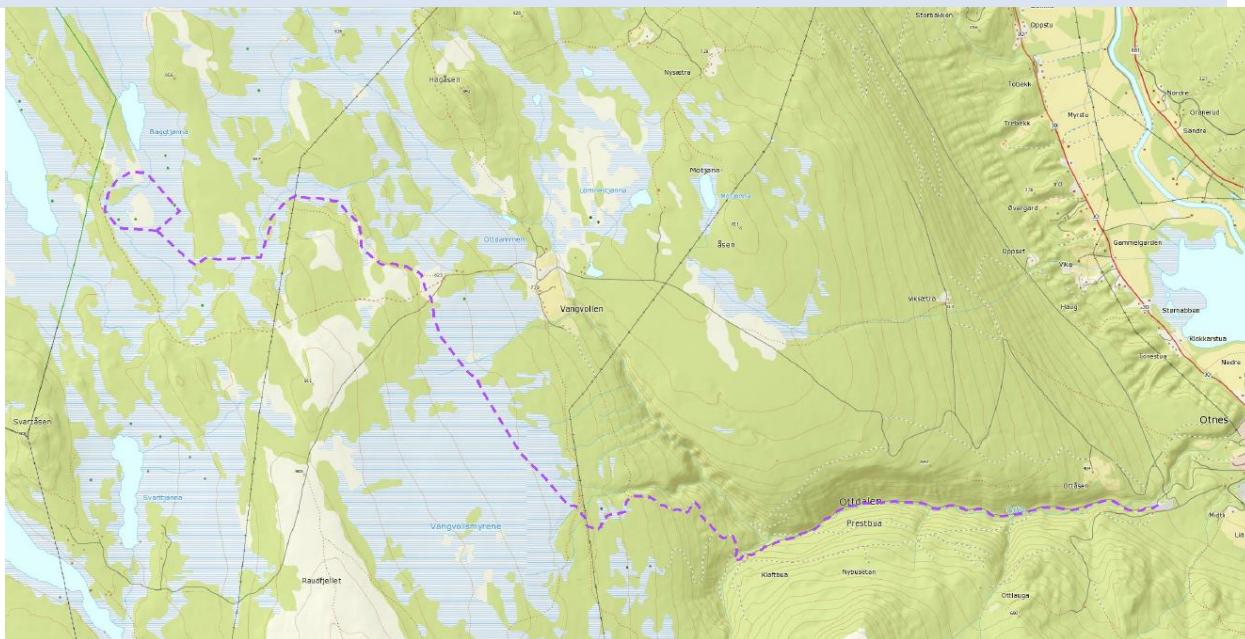
Snøscooterløype Otnes-Fiskvikrokkdalen

5.2 SNØSCOOTERTRASE ÅKRESTRØMMEN – VEKSEN

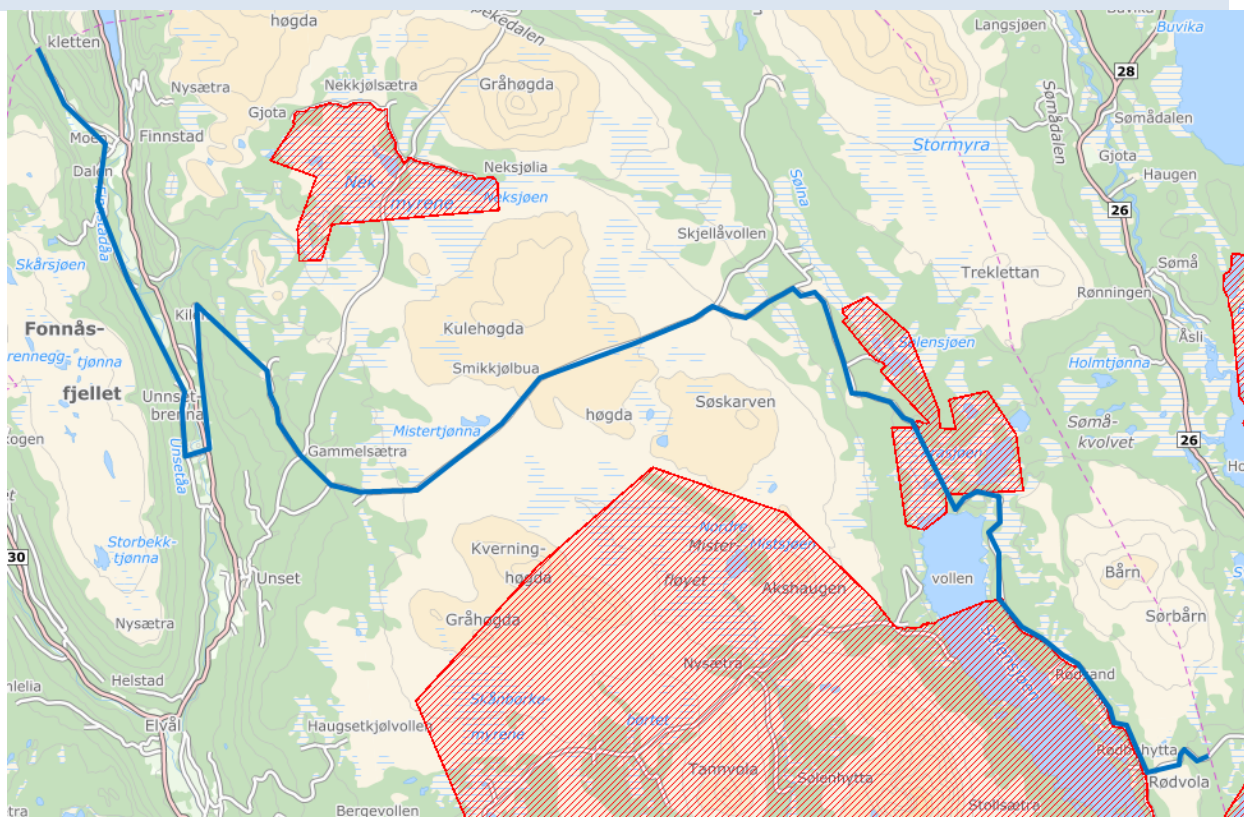
Snøscooterløype Åkrestrømmen-Veksen

5.3 SNØSCOOTERTRASE OTNES – KIVSJØEN

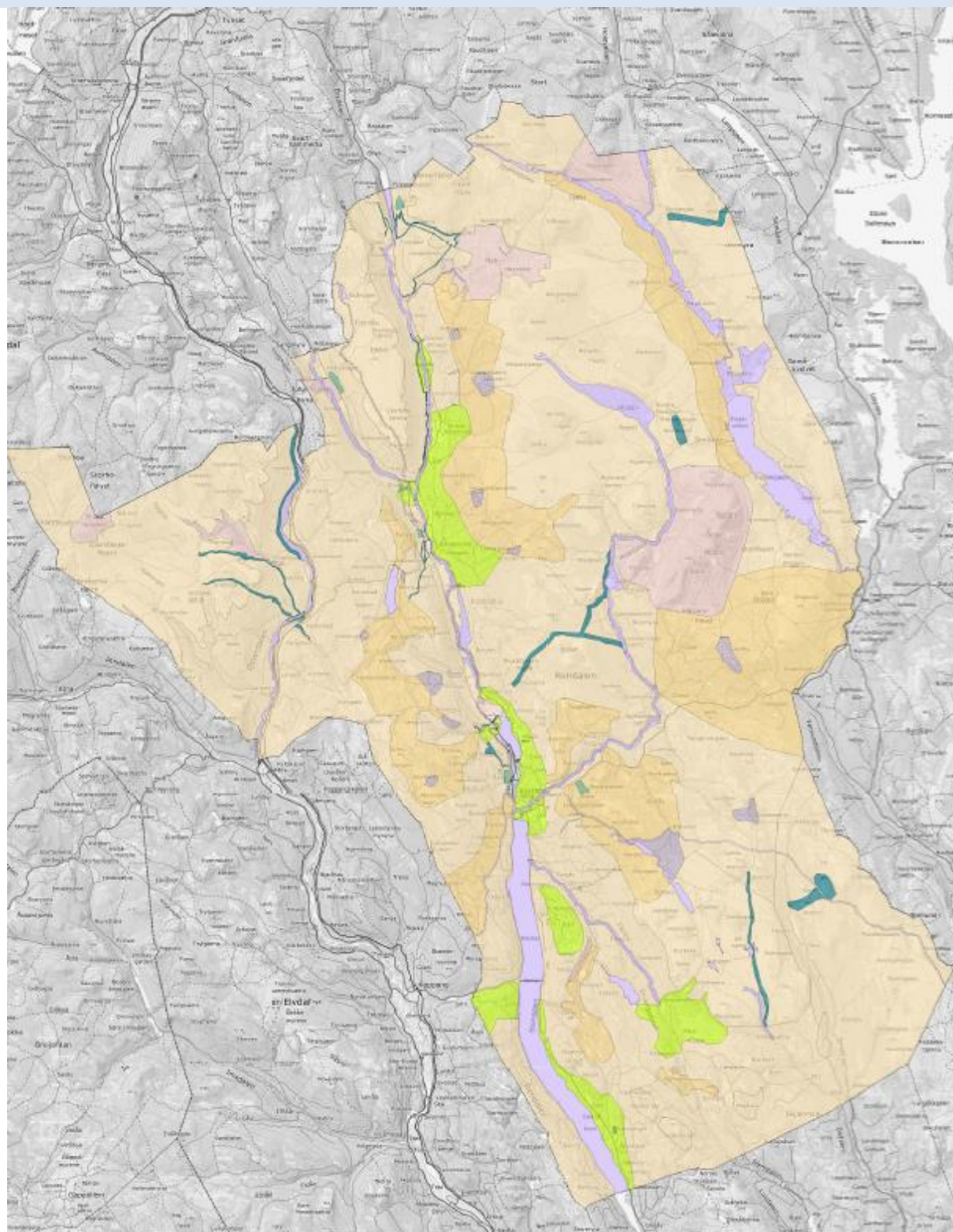
Snøscooterløype Otnes-Kivsjøen

5.4 HUNDEKJØRERLØYPE 1: FEMUNDLØPET

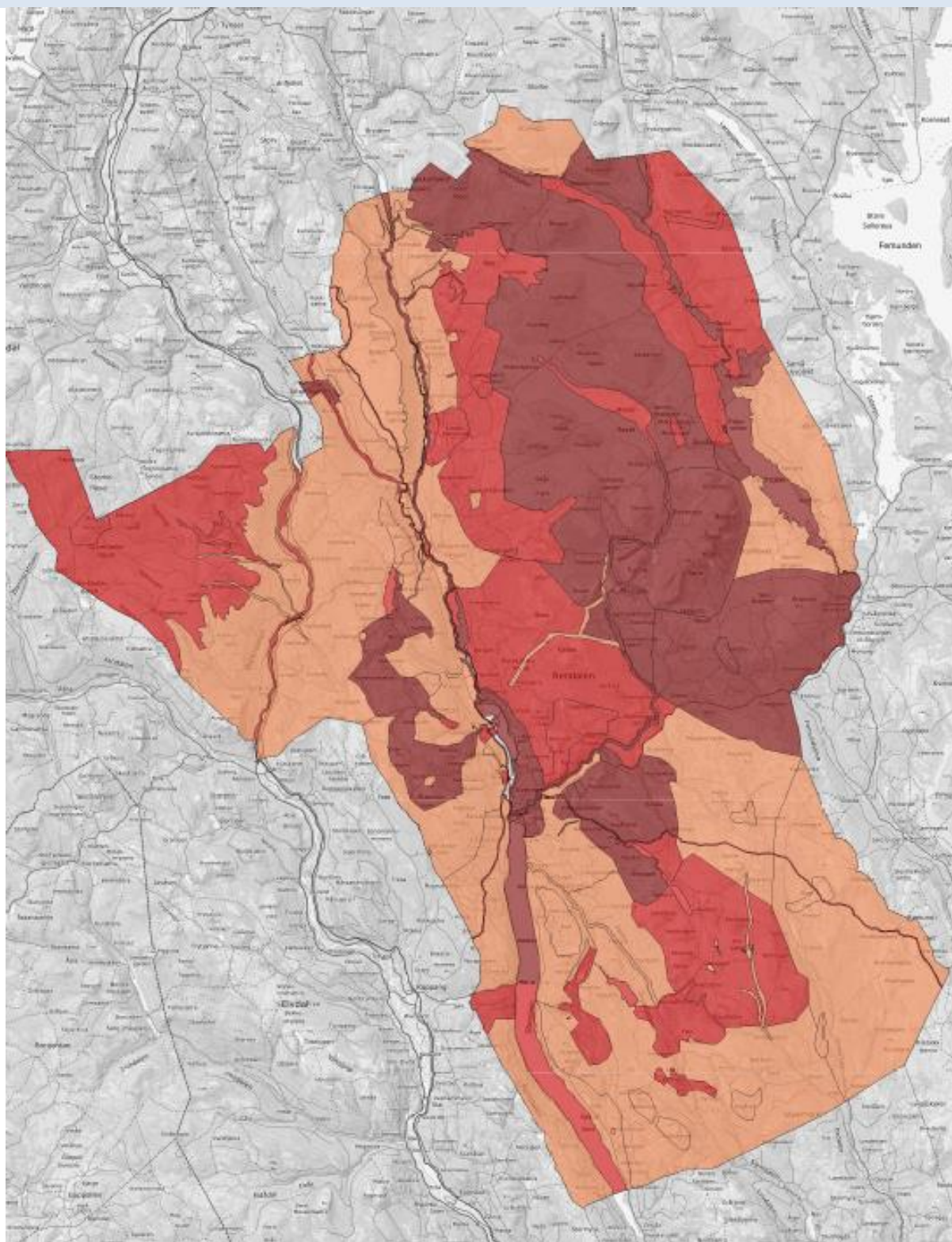
Hundekjørerløype 1, Femundløpets trase i Rendalen.

5.5 KARTLAGTE FRILUFTSOMRÅDER I RENDALEN

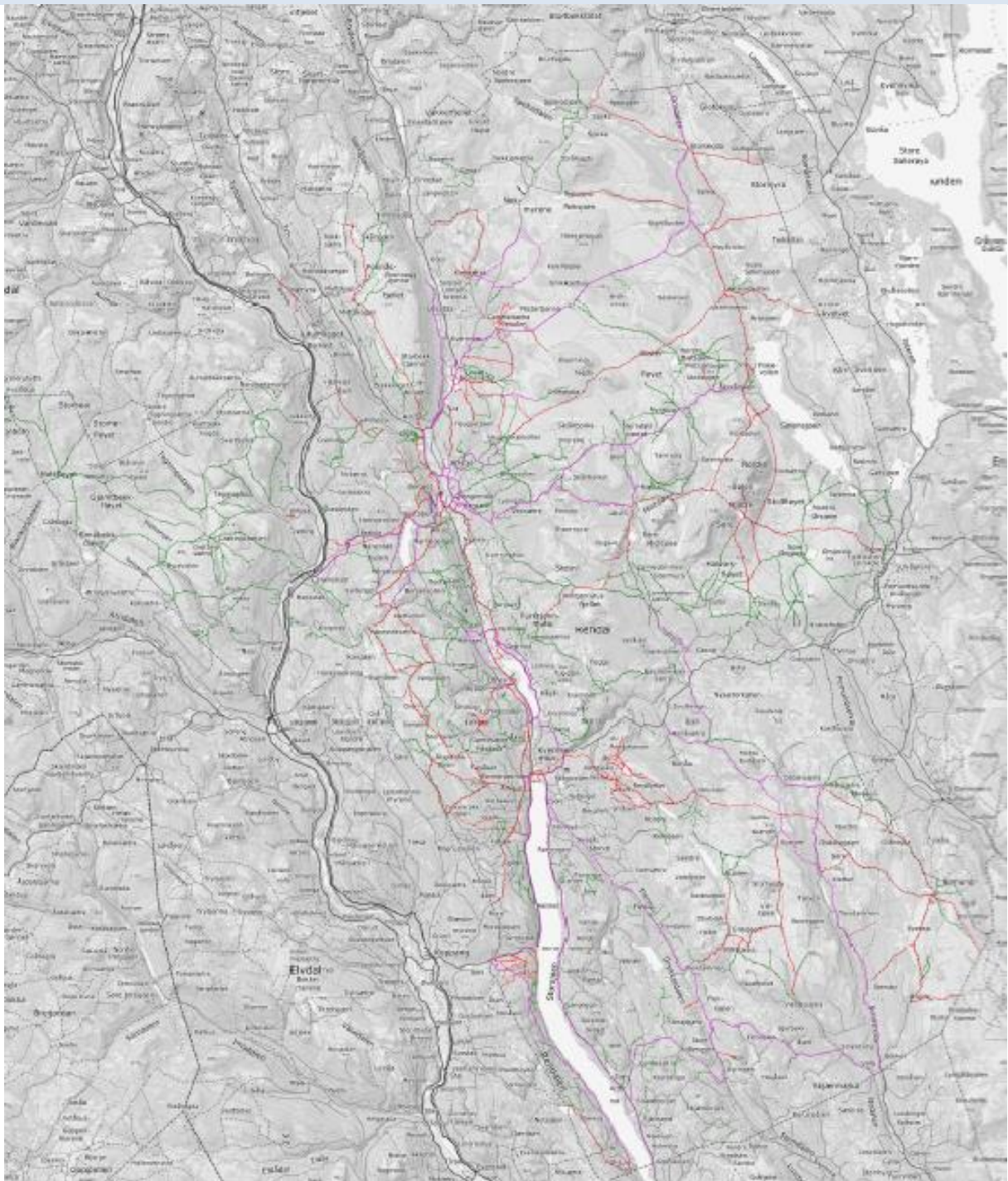
Friluftsområder i Rendalen ble kartlagt i 2015. Rendalen var pilotkommune på dette arbeidet.

5.6 VERDISATTE FRILUFTSOMRÅDER I RENDALEN

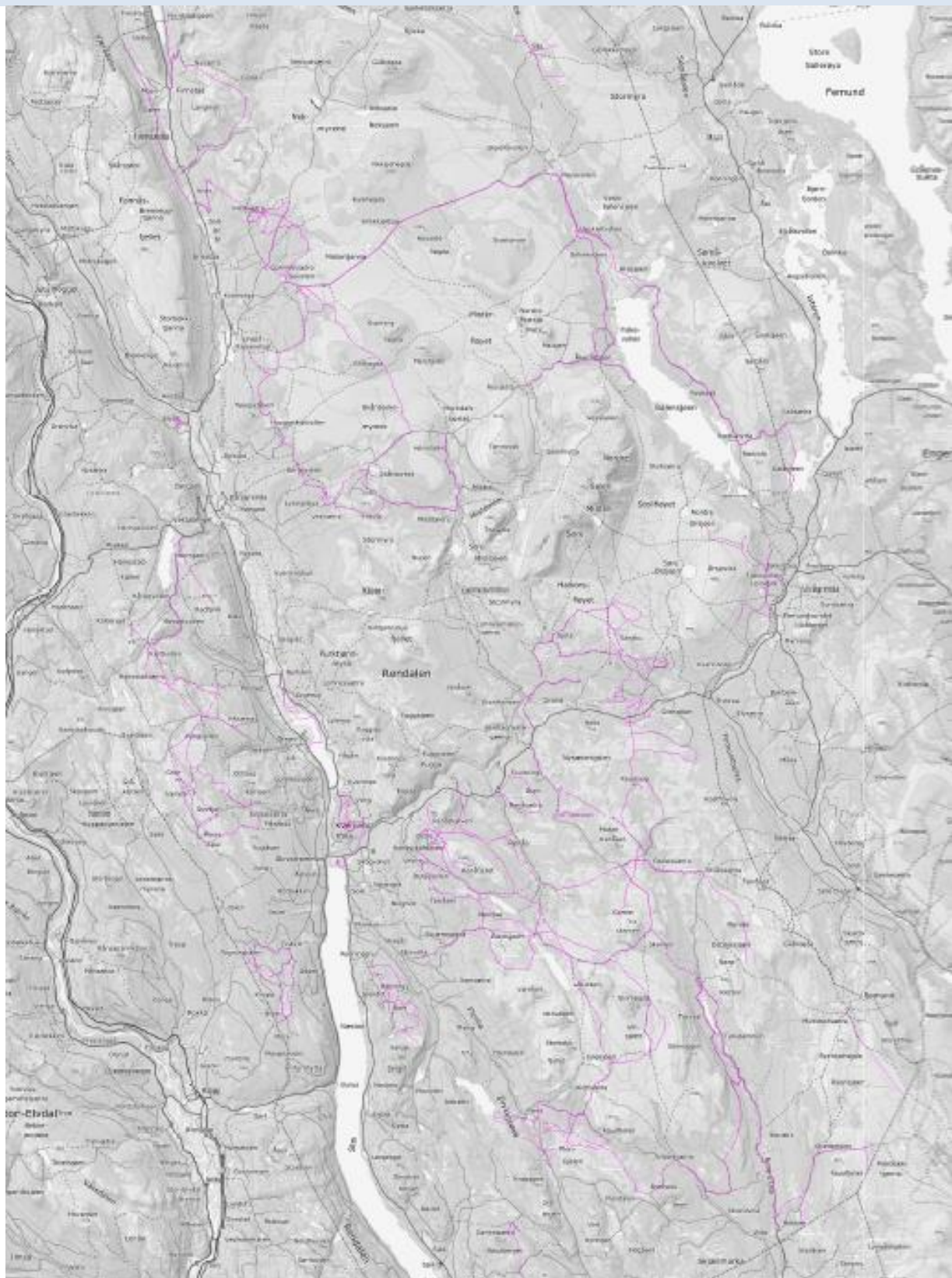
Verdisatte friluftslivsområder i Rendalen. Mørkelilla: svært viktig, rød: viktig og oransje: registrert.

5.7 KART OVER STIER – MERKEDE, UMERKEDE OG SYKKELLØYPER

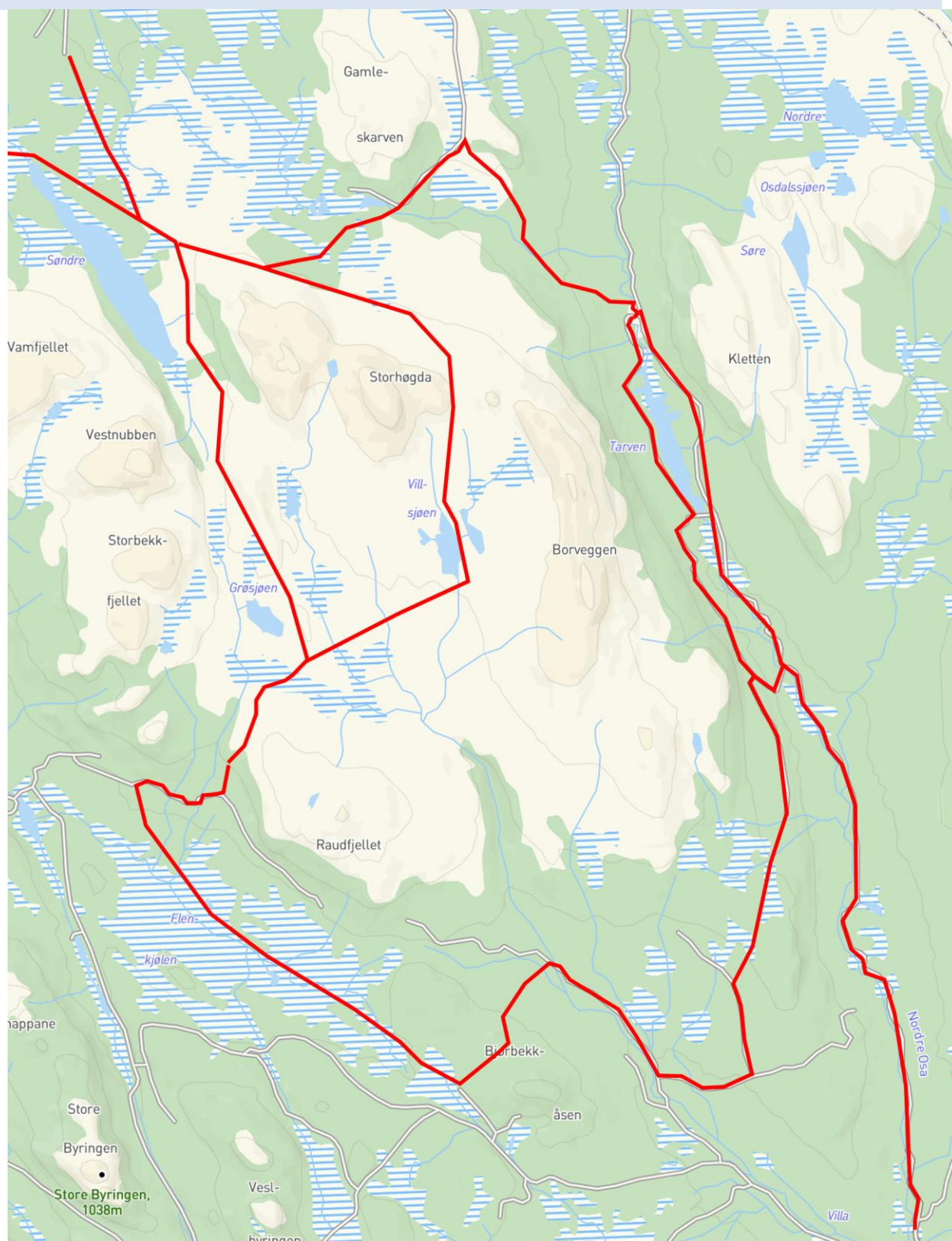

Kartet viser merkede stier i rødt, umerkede stier i grønt og sykkelstier i lilla farger.

5.8 KART OVER OPPKJØRTE SKILØYPER

5.9 HUNDEKJØRERLØYPE 2: FLENDALEN – VILLDALEN – OSDALEN

Hundekjørerløype 2; Flendalen – Rensjøene – Renåtangen – evt. Gransjøhøgda eller Villsjøen – Grøsjøen – Gråsbekken – Flenmyrene – Bjørbekkåsen – Villdalssetra – Bekken – Kværnes-Osdalen – Skarven.

Rendalens innbyggertall synker sakte, men sikkert. Antall barn og unge synker, om enn sakte, år for år. Netto innflytting er til tider større enn utflytting, men befolkningssammensetningen, med en stor andel eldre, gjør som tidligere nevnt at innbyggertallet går ned.

Det er et stabilt bosettingsmønster i Rendalen. Kommunen har ikke noe stort tettsted, men flere små med forholdsvis store avstander imellom. Kommunen er preget av spredt bosetting. Dette er en utfordring når det gjelder transport til og fra anleggssteder som f.eks. flerbrukshallen på Åkre, Åkrestrømmen stadion, Rendalen ishall, Kværnesodden fotballbaner og skistadion på Elvål.

Bosettingsmønsteret kan være en god grunn til å legge vekt på nærmiljøanlegg, både i form av opprustning og vedlikehold av de eksisterende og nyetableringer, slik at særlig barn og ungdom kan drive fysisk aktivitet i sitt eget nærmiljø og være aktive. Samtidig er det viktig at de unge gis mulighet til å treffes, til møteplasser for organiserte fritidstilbud og uformelle møteplasser. Dette er noe de unge gir uttrykk for at de ønsker, i tillegg til at de ønsker større grad av innflytelse på egen aktivitet.

Kulturtilbudet, fysisk aktivitet og naturopplevelser er en viktig del av befolkningens muligheter og opplevelse av livskvalitet i Rendalen. Det frivillige kulturlivet og den frivillige idretten står bak en stor del av aktivitetstilbudet. Derfor er det viktig å videreføre ordningene for kulturmidler samt de lokale midlene til skiløyper og merking av stier/løyper. Rendalen Idrettslag er gjennom politisk vedtak sikret et fast årlig beløp til drift. Rendalen ishall blir prioritert med driftstilskudd fra kommunens kulturmidler slik at bruk av ishallen skal være gratis for alle.

Det vil være viktig å opprettholde og videreutvikle de anleggene vi allerede har. Samtidig er det nødvendig å tilrettelegge for nye behov, mangfold, nyskaping og kreativitet. Idretter går også i trender blant de unge, og utviklingen innen noen idretter viser at de går fra å være en breddeidrett til å bli veldig spesialisierende. Skihopp er et eksempel på dette. Rendalen hadde mange hoppanlegg i drift for 15-20 år siden, da mange var aktive. Nå finnes det ikke aktive skihoppere. For langrenn er trenden motsatt. Dette har bare fått økt interesse blant de unge. Likeledes er ishockey og skøytelek noe som har tatt seg opp, noe som selvsagt har sammenheng med at det er bygd ishall og anlegg for dette.

Det er videre viktig at aktiviteter er tilgjengelige og inkluderende. Avstander og transport til og fra aktivitetssteder er tidligere nevnt som en utfordring, og særlig gjelder dette innvandrere som har fått varig oppholdstillatelse og bor i Rendalen.

Selv om stadig flere barn blir med i den organiserte idretten så har deltakelsen i ungdomsidretten (13-16 år) gått tilbake. Undersøkelser viser at det er økende forskjell mellom de som er «i god form» og de som er i «dårlig form». Utfordringen er å få tak i de som kanskje aller mest trenger å være mer i bevegelse for bedre å mestre hverdagen. Det bør bli enklere for ungdom å skaffe begrensede midler fra offentlige budsjetter til å realisere enkle investeringer, mens ideene er aktuelle og gløden tilstede. Og det er en utfordring å gi barn/unge kultur- og idrettstilbud som engasjerer og som de ønsker å fortsette med også når de blir ungdom.

Friluftsliv er en viktig del av vår kulturarv, med røtter i våre høstingstradisjoner og byfolks turkultur. Både blant rendøler og tilreisende merkes det økt interesse for merkede turstier. Rendalen kommune satser også på å utvikle reiselivet, og her inngår økt bruk av naturressursene som et viktig element. Fisking i Rendalen er i ferd med å bli en «merkevare» og en aktivitet som bare blir mer og

mer populær. Dette kan fortsatt tilrettelegges enda bedre med forholdsvis enkle og lite kostnadskrevenne tiltak.

Rendalen har gjennom flere år profilert seg på natur og friluftsliv, hatt kommunale prosjekter på dette som har gitt synlige resultater, og er per nå i ferd med å etablere et samarbeid mellom offentlige aktører og privat næringsliv etter modell av *Business Improvement District* (BID). Her er Rendalen kommune og Sjølen landskapsvernområde (under Fylkesmannen) de viktige offentlige aktørene. Det nedlegges arbeid i forskjellige tilrettelegginger, formidling av informasjon og besøksstrategier for å oppnå ønsket utvikling.

7 HANDLINGSPLAN 2018-2022

7.1 PRIORITERTE TILTAK OG PLANLAGT GJENNOMFØRING

Det var god medvirkning fra brukere, grunneiere/anleggseiere og andre interesserte under høringstiden. Prioriterte tiltak krever kvalitetssikrede kostnads- og finansieringsoverslag, per nå foreligger dette kun for tre tiltak. Dermed blir disse prioritert.

7.1.1 Ordinære anlegg

1. I Rendalen Idrettslag er det en klar oppfatning av at det er anlegget på Kværnesodden som er hovedanlegget for fotball i Rendalen. Her bygges det nå et nytt bygg som skal inneholde ny kiosk med kjøkken, varmt lager for drakter/fotballer, toaletter og plass for gressklipper. Tiltaket med kostnad på kr. 455 700 finansieres av egne midler/gavemidler, dugnad og spillemidler. Søkt spillemidler i 2016, fornyet i 2017 og fornyet i 2018. Tiltaket ferdigstilles i 2018.
2. Åkrestrømmen stadion ved Friidrettsklubben Ren-Eng har behov for fornying av toppdekke på løpebaner, skifting av gjerde rundt banen (450 m) med tilhørende betongkant og asfalt. Rehabilitering av kaste- og hoppefelt. Tiltaket med kostnad på kr. 1 424 500 finansieres av egne midler/gavemidler, dugnad, kommunalt tilskudd og spillemidler. Søkt spillemidler i 2016, fornyet i 2017 og fornyet i 2018. Ferdigstilling er avhengig av finansiering.
3. I Driftsplan for Storsjøen og ifallende vassdrag (Finstad – Åmot med Midtskogen samt Mistravassdraget) beskrives det at det skal søkes fylkeskommunale vassdragsmidler i 2018 for å lage en helhetlig merking, info og skilting i området. Driftsplanen har slik målsetting: *økt tilrettelegging og tilbud for attraktivt sportsfiske og overnatting.* Følgende tiltak er listet opp: *Bedre informasjon/skilting til fiskerne i området – utarbeide en helhetlig informasjonsplan med bruk av Rendalsprofilen ved skilting/tavler. Det skal presiseres at tiltaket er en del av et større løft for vassdraget og som henger nøye sammen med ny digital profilering, merkevarebygging, økt kunnskapsgrunnlag og ikke minst felles forvaltningsgrep.* Totalkostnad kr. 127 031, søknad kr. 55 000. Kommunal andel kr. 32 000 (skiltmidler) og kr. 40 031 på forvaltningsenhetene.

- 4.** Turvei langs Glomma mellom Alvdal og Hanestad stasjon. Alvdal og Rendalen kommuner ønsker å samarbeide om et tiltak for tilrettelegging av turvei langs Glåma. Denne tanken er utviklet gjennom et mangefasettert perspektiv; enkel tilgjengelighet for mange, fine og varierte naturopplevelser, nærhet til vannelement, lav-terskeltilbud, folkehelse og spennende turisme. Turen passer for familier og eldre, og den passer for helt vanlige folk. Alvdal og Rendalen kommuner har mange tilrettelagte turløyper for de sprekeste. Dette blir en annen type turtilbud. Ikke søkt spillemidler, men søkt fylkeskommunale vassdragsmidler på dette tiltaket i 2018. Totalkostnad kr. 450 000, søknad kr. 215 000. Kommunal andel er kr. 60 000 på hver av kommunene, resten er gavemidler/dugnad.

7.1.2 Nærmiljøanlegg

Selv om nærmiljøanlegg er prioritert i planen er det ikke meldt konkret behov med kostnadsoverslag.

Vedlegg 1: Prioritert handlingsprogram 2018-2022

8 LANGSIKTIG DEL 2018-2030

8.1 UPRIORITERTE TILTAK – OMRÅDER FOR FRILUFTSLIV

Det var god medvirkning fra brukere, grunneiere/anleggseiere og andre interesserte under høringstiden. Åpent møte ga gode tilbakemeldinger, samt at det kom gode skriftlige høringsinnspill. Den uprioriterte handlingsplanen er derfor justert en del etter dette. Disse 15 tiltakene er basert på tiltak fra tidligere plan som ikke er gjennomført men som fortsatt er aktuelle å gjennomføre, ønsker og behov som kom fram i medvirkningsprosessen. Dette er tiltak som det må utredes kostnader på.

- Forbedring av skiløypetrase Renåfjellet
- Tidligtrase skiløyper Finndalen – RIL og Rendalen løypelag
- Vedlikehold av lysløype på Åkre
- Vedlikehold av lysløype Sjølisand
- Merking av sykkeløype fra Trysil til Tynset gjennom Rendalen
- Merking av sykkeløype som rundløype på Kvernesmoa – Lomnessjøen rundt
- Ny parkering og informasjon ved Nydammen (Mistra)
- Brannvakthytte Byringen må rehabiliteres
- Skiløype Moratrasedalen utbedres, grunneieravtaler
- Badeplass Sana, Storsjøen
- Badeplass Harrvika, Lomnessjøen
- Badeplass Harrsjøen
- Pilegrimsleder, vedlikehold og overnatting
- Grendenære stier, tilrettelegging
- Kultursti ved Rendalen bygdemuseum

Vedlegg 2: Uprioritert langtidsplan 2018-2030